

FESTERS I FESTERES AMB 75 i 50 ANYS EN ACTIU

Imatge històrica de la Filà de Moros Marins

Francisco Puerto Belda

Paco va iniciar-se des de ben menut en la filà de Marrocs, quan aquesta tenia el seu maset al carrer de l'Aljub i el nombre de components de la filà era molt reduït. Els seus tios Manolo i Antonio Puerto Francés (els germans "Eu-

sebios"), juntament amb Alfredo Ferre (president de la filà en aquell moment) van influir en els pares de Paco, perquè l'apuntaren a la filà de Marrocs en 1948. El seu primer *tratge* de Marroc li'l van cosir la senyora Ramoneta (dona d'Alfredo Ferre) i Consuelito Pérez (dona de Manolo Puerto Francés). Amb només dotze anys ja va fer de cap de l'esquadra oficial de majors de la filà. Una anècdota que encara recorda molt Paco d'aquells primers anys seus a la filà és aquella d'un dia de l'Entrada en què anava de cap d'esquadra, que quan va girar l'esquadra davant la Residència, en donar-se la volta l'esquadra no estava, amb la sorpresa que tots els seus components estaven a terra després d'haver-se esvarat en xafar la neu gelada que hi havia al carrer. Ha estat també cap d'esquadra en diverses ocasions amb la seua quadrilla a la filà, "El Burrito Negro", en esquadres oficials i es-

quadres de negres. Juntament amb la seua quadrilla va ostentar la capitania dels Marrocs durant bona part de la dècada dels 80 del S.XX, en el seu cas va ser el capità a les festes de 1985.

A les festes de 1992, li va correspondre treure la Relíquia a la filà de Marrocs, sent Paco un dels portadors i l'any 1999 va rebre l'homenatge pels seus 50 anys de fester. Com a bon marroc, ha sabut transmetre l'estima per la festa i per la filà als seus fills Paco i Vicent que també són marrocs. La seua dona, Mª Dolores (la infermera) tot i no ser component de la filà, és la més fester de la família.

Les festes de 2024 seran ben especials per a Paco, que celebrarà els seus 75 anys de marroc i de fester, perquè ho farà rodejat de la seua família, dels seus amics i de la seua estimada filà de Marrocs. Enhorabona Paco i Vítol al Patró Sant Blai!

Juan Silvestre Sirera

Va nèixer el 19 d'abril de 1933, i als setze anys son pare, que era moro marí, però descendent de mosqueter, el va donar d'alta en la filà de Mosqueters per a continuar lligat a la comparsa familiar. Juan va estar avalat per son tio Agustí

"Eulalia", i tot i que va entrar de rebot, ben prompte va començar a estimar la festa, a treballar per fer comparsa i a col·laborar activament en totes les necessitats de la filà: vocal des de 1968 fins a 1978, vicepresident i tresorer des del 1983 fins a 1992 i tresorer des del 1992 fins el 1996.

D'eixa època de les juntes, conserva en la memòria escriure els primers estatuts de la filà junt amb Juan "Serrelles", així com intervenir en el tracte de comprar el maset actual dels mosqueters fent l'estimació de la compra i de la venda del vell amb una completa previsió de factors a tindre en compte, i així, evitar qualsevol risc econòmic. Cal dir sobretot que recorda sempre el fet de ser tresorer apuntant tots els ingressos i les despeses amb els comptes clars, i sobretot, deixar supervità en acabar les juntes perquè la comparsa disposara de diners en un futur.

Actualment és el número 4 en la llista dels components de la filà de mosqueters, però cal remarcar que és el més major de la comparsa. De la seua trajectòria fester destaca: ser capità de la filà en 1973, ser portador de la Relíquia de Sant Blai l'any 1985 i rebre l'homenatge dels 50 anys de fester l'any 1999.

Enguany Juan ha complit 90 anys d'edat, i l'ompli de goig el fet de coincidir el mateix any amb els 75 anys de fester. Uns anys d'innumerables records de les festes com són: votar la incorporació de la dona a la festa, l'anècdota del tambor en la filà, escriure lletres de cançons per a cantar en la comparsa, anar de casa en casa en el grup d'amics mosqueters... un muntó de bons moments, acudits i històries gracioses de festa en el seu maset i en la seua família. Una memòria d'esdeveniments que sempre guardarà al seu cor. Juan Benita, que és com se'l coneix afectuosament en tots els

Ilocs, està sobretot orgullós que les seues filles Amparo, Maria i Maite siguen mosqueteres i continuen la tradició familiar. També molt feliç va estar d'avaluar a la seua neta major Joana l'any

2017, i que enguany els seus néts Óscar i Ladis es donaren d'alta en la comparsa. Com ell diu content: són tres generacions en actiu apuntades a la filà de mosqueters. Tota la teua família i la filà de Mosqueters et donem L'ENHO-

RABONA pels 75 anys de fester i desitgem poder gaudir amb la teua companyia molts més anys de festa i de vítols al Patró Sant Blai. Vítol!

FELICITATS JUAN !!!!!

Miguel Vañó Santonja

Tot i que soc espanyoleto, la nostra família té arrels en els suavos. Eixa tradició l'han continuada els meus germans Pepe, Toni i Xelo.

Mon pare, José Vañó Molina, el "Moreno", no va ser fester, però els diumenges s'ajuntava amb els tios Alfonso Beneyto, Pedro Sanchis i altres amics espanyoletos, així com el marino Manolo Ferre "Campana" que era el cuiner, per a fer tertúlia i compartir la basseteta, com era costum a l'època. En contrapartida, sempre va estar disposat a fer per ells i la filà el que els companys de la penya li demanaven. Així, l'any 1969 la meua germana Xelo, amb poc més de deu anys, va ser la capitana dels espanyoletos.

Tres anys després, el 1972, com que faltava algú per completar l'esquadra oficial, la filà li pregà a mon pare que havia d'eixir "el xi-

con". El compromís es va repetir dos anys més, fins que l'any 1974, em vaig apuntar a espanyoleto. Segurament, tenia darrere l'empenya de mon pare, que així tenia un motiu més per no perdre la relació i convivència amb els amics de la filà del guió.

Des de llavors he estat un fester complidor i discret. En companyia dels amics i components de la quadrilla he participat sempre en tots els sopars dels panellets i en els actes de la festa, però sense un protagonisme notori i manifest en la celebració dels Moros i Cristians. Amb tot, recorde emocionat, com no pot ser d'altra manera, l'any 2004, on vaig tenir l'honor de ser portador de la Relíquia de Sant Blai. Ara, des de la tranquil·litat i serenitat que dona la veterania i la maduresa, recorde cadascun dels moments i de les vivències i anèc-

dotes que he viscut amb els espanyoletos i els components d'altres comparses. Gràcies a ells i a tota la meua família he assaborit instants de felicitat festera, que espere poder gaudir encara molts anys més. Vítol al Patró Sant Blai!

Orestes Regal Fernández

Orestes va nàixer a Galícia, a un poble de la província de Lugo, i arribà destinat de mestre al nostre poble de Bocairent l'any 1972.

Aficionat al tennis, allà va conèixer a l'espanyoleto i també tenista Juan Bautista Molina qui el va convidar per primera vegada al maset. Recorda, per aquell temps, un maset petit i familiar, per a una comparsa no molt nombrosa. I just açò, aquesta germanor i proximitat el va captivar. També recorda amb estima el senyor Ambrosio, en aquell moment sergent de la filà dels Espanyoletos.

Les primeres festes de Moros i Cristians en honor al Patró Sant Blai a Bocairent, les va disfrutar vestit

amb la indumentària que li varen deixar els seus amics de la filà.

El seu acte preferit sempre ha sigut la Nit de les Caixes on gaudia dels amics, l'alegria i l'emoció per la festa que començava cada any; i de la música, les bandes de músics pel carrer, que tan exòtic i diferent li semblava. Orestes ha sigut Capità de la filà dels Espanyoletos l'any 1987, compartint d'una manera més intensa la festa.

A la seua casa, tant el seu fill com els seus nets, han seguit la tradició i ja són tres generacions d'espanyoletos a la família.

Si els 50 anys que hem passat han sigut bons, els que ens queden seran formidables!!!

Visca el Patró Sant Blai!!

Agustín Molina Belda

A Agustín des de xicotet sempre li va agradar la festa de Moros i Cristians i sempre va tindre la intenció d'apuntar-se a fester, perquè a la seua casa tots participaven en la festa menys ell. Va demanar en reiterades ocasions al seu pare que el deixara apuntar-se a marroc o marí, que és on tenia els amics, però li va contestar que seria fester quan es casara. Per sort en 1973 va vindre a sopar el dia de les caixes al maset i, com s'ho va passar tan bé i li va agradar tant l'ambient que va trobar, li va proposar al seu pare ser espanyoleto. Aquest va accedir molt gustós i no li va posar cap pega perquè era la filà a la qual ell pertanyia.

Amb molta il·lusió Agustín s'apunta a espanyoleto el 1974 amb 17 anys i ja des del principi li comença a agradar ser cap d'esquadra, cosa que fa molt bé perquè li posa molt de sentiment i gaudeix tremendament, alhora que fa gaudir també a la seua esquadra.

Ja en 1977 ix de cap de l'esquadra oficial i el 1988 ho fa també per primera vegada d'una esquadra especial, seguint en els successius anys exercint aquest paper en quasi totes les desfilades en les quals participa.

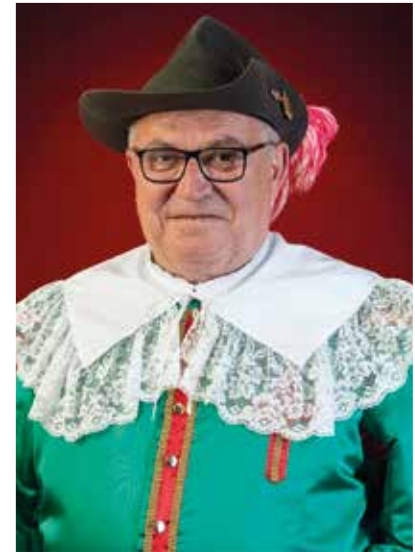
En 1995 té l'honor de portar la Relíquia de Sant Blai, labor que exerceix amb gran orgull i l'any 1998 té la satisfacció de fer realitat un

somni que tenen la majoria dels bons caps: fer de cap en l'acte de la Publicació.

Agustín va ser capità de la filà en 2008, sent acompanyat per la seua filla Eva en l'Entrada i en el dia de Sant Blai en el paper d'ambaixadora i després en el dia de Moros i Cristians com a sentinella del castell. Eva tenia 11 anys i com li agradava tant l'ambaixada, se sabia de memòria el parlament del sentinella i en faltar per motius de salut la persona destinada a tal fi, ho va realitzar ella amb gran actitud i saber estar.

Ha sigut vicepresident de la filà 4 anys i vocal 13 en diferents juntes, també de 1995 a 1998 va ser representant de la filà en la Junta de Festes. Va traure la canya en la cordà durant molts anys i va haver-hi un en el qual la van traure ell i Juanjo Casa sols (aquell any se'ls va cremar tota la canya baixant per la barrera). També ha col·laborat en el muntatge i desmuntatge del Guió incomptables vegades i, per descomptat, l'ha tret en processó tant en festes com en el Corpus. Des de 1975 va formar part de l'equip de futbol de la filà en els diferents tornejos organitzats per la Junta de Festes. En el 2002 va formar part de la comissió per a la preparació del Centenari de la filà.

Al costat de Mª José (la seua esposa) mora vella i capitana

d'aquesta filà en 2005, ha inculcat a les seues filles Sonia i Eva la passió per la festa i la devoció a Sant Blai, apuntant-les a festeres quan van nàixer.

Agustín és un gran amant de les dianes i dels sopars baix braç rostint a la brasa bona carn i embotit, contagia amb la seua simpatia i bon humor a qualsevol que s'ajunta amb ell i col·labora intensament en tot el que se li proposa, perquè VIU la FESTA plenament i gaudeix d'ella amb entusiasme. Actualment és el número 17 en la llista de la filà.

Et donem l'enhorabona per aquests 50 anys que has compartit amb nosaltres i et desitgem que com a mínim puguem celebrar amb tu els 75 anys de fester en actiu.

José Espinós Sanz

Nascut l'any 1960 en una família on no eren festers. De xicotet el nostre veí, "el tio Belda", somiava que jo fora moro marí i sovint em portava amb ell al maset. No obstant això, el meu tio Manolo Espinós, que era granader, també em portava al seu maset... L'any 1973 el meu germà Dani es va apuntar a granader i, clar, l'any següent, jo també ho vaig fer. Així, en 1984, vaig tenir l'honor de ser capità, sent l'últim en el maset antic.

Durant aquests anys, he gaudit de cada moment de les festes. He de-

dicat dotze anys a la junta, quatre d'ells com a vocal i huit com a tresorer. Actualment, em trobe de nou en la junta exercint com a tresorer. L'any 2005, vaig tenir l'orgull de ser el portador de la Relíquia. No obstant això, l'acte que més estime i que em fa vibrar és l'Entrada i la Processó. En especial, el moment en què entrem a la plaça i a l'església respectivament.

Amb tot, destige unes bones festes per a tots i que Sant Blai, el nostre estimat patró, ens protegisca i ens beneisca. Vítol al Patró Sant Blai!

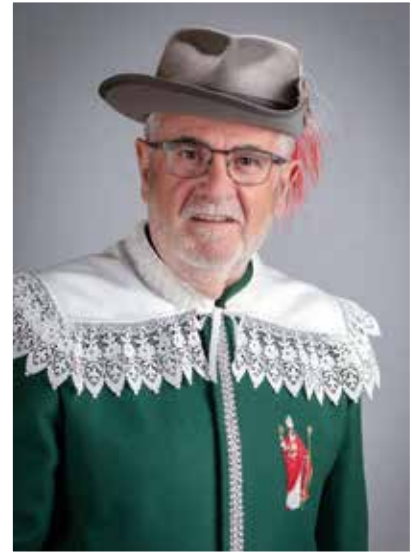
Blas Molina Molina

Blas Molina Molina, nascut a Bocairent un 3 de gener de 1951, a una família molt arrelada a les festes i tradicions del nostre poble: família de balladors i de granaders. El seu iaio Agustí ja va formar part de la filà de Granaders, així com son pare i els seus germans. Ell, com no podia ser d'altra forma, ha transmès tota la passió i amor per la festa del nostre poble tant als seus fills com als seus nets.

Blas de ben menut ja anava sovint al maset i participava dels actes de la festa. Amb catorze anys ja solia eixir a l'Entrada en el lloc de son pare i finalment, quan va acabar la mili, es va apuntar a granader. Des d'aleshores la seua participació activa en la festa no ha deixat cap any en blanc. Blas ha estat president de la filà de

Granaders dues vegades, des de 1979 fins a 1982 i des de 1987 fins a 1990, sent al llarg d'aquest últim període quan es va adquirir el maset nou. Ha format part de la junta dels granaders més de quinze anys, ha estat vicepresident de la Junta de Festes, vocal, així com encarregat de l'arxiu de la mateixa.

Blas va ser capità al 1983 i portador de la Relíquia al 1996. Una de les coses que més li agrada de les festes, és el comboi de dinars i sopars amb la seua quadrilla al maset. A més a més, el fet de ser granader li ha permès estar ben a prop de Sant Blai sent el seu responsable: Blas és qui s'encarrega des de fa molts anys de preparar el sant per a la processó, de col·locar-lo en les andes i controlar que tot estiga enllestit i correcte.

Tot un currículum fester que deixa en evidència la implicació i el vincle que Blas té per la festa del seu poble i per la seua filà de Granaders.

Enhorabona Blas! Esperem seguir veient-te tan implicat com fins ara.

Josep Calatayud Beneyto

Josep va nàixer A Bocairent el 17 de novembre de 1956, en família de tradició granadera: son pare i el seu avi eren granaders. De ben xicotet va participar "seriosament" a la filà, ja que amb a penes 4 anys va ser capità, perquè son pare i el seu avi, cadascú pel seu compte i sense parlar-s'ho es van comprometre a que, en haver superat una greu malaltia, "el xiquet seria capità". Li agrada contar a Josep que els primers records de la seua infantesa van lligats a aquestos fets: quan va ser alferes i capità, el cavall de l'Entrada, preparar sobrets amb la pólvora, disparar,... També recorda eixir a l'Entrada de la mà de Gostí "Barcella", el sergent (eren poquets xiquets), i també en un carret arrastrat per una burreta.

Amb 17 anys es va apuntar ja de fester i des d'eixe moment ha participat en tots els actes de festa que ha pogut. En 1991 va ser capità per segona vegada i va gaudir d'eixir a l'Entrada amb la seua esposa, fills i família. Es definia, fins al moment de la seua jubilació, com a un fester "a mitja jornada" ja que per estar treballant fora, encara que prop, sols podia acudir a la festa per les vesprades, en acabar la feina i els caps de setmana. Dintre de la filà ha col·laborat formant part de la junta, com a representant a la junta directiva de l'Associació de Festes, fent escrits per al programa. En 2015 va ser el mantenidor de l'homenatge als capitans i festers de 50 anys en actiu i eixe mateix any resultà elegit president de la filà. Tots els seus fills, malgrat no viure

a Bocairent, han sigut festers en la filà fins que els estudis o altres circumstàncies els han posat difícil continuar i, ara, diu satisfet que els seus dos nets ja són la cinquena generació de la família a la filà.

Francisco Sanz Calabuig

Francisco naix a Bocairent l'any 1957 en el si d'una família espanyoleta, ja que son pare va ser espanyoleto i capità l'any 1950. Trencant amb l'arrel festera del seu pare i impulsat pels seus amics, va decidir apuntar-se a granader l'any 1974. Uns anys després, concretament el 1985, agafa la responsabilitat de ser capità, així com va ser portador de la Relíquia l'any 2005. Durant els anys 90 es va fer càrrec junt amb els seus amics de la ratlla de la misèria.

Com a bon granader no ha deixat mai de portar a Sant Blai el dia de la Processó, acte que ha vingut compartint amb orgull junt amb el seu fill durant molts anys.

Es considera com a "fester de maset", ja que per a ell el més important són les ajuntades i els bons moments que passa amb la seua quadrilla.

Enhorabona per aquestos 50 anys i per molts més gaudint de la festa i de la teua filà.

VÍTOL AL PATRÓ SANT BLAI!

María Consuelo Albero Campayo

Des del 1974 forme part de la comparsa dels Granaders. He viscut, visc i disfrute de cada acte de la festa. Al 2004, va ser un orgull per a mi ser la capitana de la meua filà, van ser unes festes molt emotives. Dos anys després, al 2006, vaig tindre la sort de ser portadora de la Relíquia en la processó d'eixes festes. Així mateix, els granaders i les granaderes som els encarregats i encarregades de portar a Sant Blai en la processó, i és un privilegi que jo he pogut experimentar més d'una vegada. Eixe sentiment de portar-lo al muscle, és una emoció que no es pot descriure amb paraules i que

només els portadors i portadores podem experimentar i viure orgullosament. Un altre moment molt especial és quan Sant Blai entra, bé a la plaça, o bé a l'Església, on s'escolta de manera unànime a tot el poble cridant: VÍTOL AL PATRÓ SANT BLAI! La pell de gallina i les llàgrimes als ulls d'emoció són els sentiments que poden sentir els festers, festeres i amants de la festa i de Bocairent. Espere seguir amb aquest sentiment durant molt de temps. Tanmateix, convide a tot el poble a viure cada acte amb il·lusió, alegria i entusiasme, ja que aquests sentiments són la base per a seguir fent festa i fent poble.

BONES FESTES I VÍTOL AL PATRÓ SANT BLAI!!!

Vicent Sampedro Belda

Vicent Sampedro reparteix els seus anys de fester entre contrabandistes i granaders. Es va iniciar en la filà de Contrabandistes perquè el seu oncle i padrí, José Sampedro, el va apuntar a la comparsa a la qual pertanyia i els seus primers 25 anys de festes els va viure amb els contrabandistes, amb els quals encara sent una vinculació especial. Però, per a gaudir de la festa, és important compartir amb amics i comptar

amb una esquadra amb la qual participar en els actes festers dedicats al nostre Patró Sant Blai. Aquesta esquadra la va trobar en la filà de Granaders de la qual forma part des de fa 25 anys.

Com a fester també ha participat en l'organització i control d'actes com l'Entrada en estar a la junta dels Granaders, i cada any el trobaràs portant la imatge del nostre Patró en la Processó.

María Teresa Puerto Calatayud

Al cap de pocs dies de complir els 15 anys, Tere va ingressar a la filà de Granaders. Continuava així una llarga tradició familiar tant de part paterna com materna. Eren temps aquells, en els que apuntar-se i ser dona, només et donava dret a pagar la festa i poder posar-te el trage de la filà. Poc més. Aquesta situació no la va fer desistir de la seua ferma decisió de formar part de la filà que tant estimava.

A poc a poc, i pas a pas, i sense mirar mai enrere, la història va anar canviant, fins que les dones ens vam incorporar totalment a la festa, amb plens drets i deures.

L'any 1996 va ser portadora de la Relíquia de Sant Blai i un any després va tindre l'enorme orgull de poder traure al sant en la processó, esdeveniments que va viure amb especial il·lusió i entusiasme.

Ha sigut, i és, el seu passar per la festa, un passeig discret però ferm i sòlid. Barrejar els deures familiars i de feina sempre no ha sigut senzill, però ha comptat amb la companyia de la seua quadrilla i amics de la filà, sense els quals res haguera sigut el mateix, fent possible gaudir de grans i xicotets moments que queden per sempre en la memòria i el cor.

José Antonio Ferre Beneyto

Nascut l'any 1966. Ingressà el 1974 a la filà de Granaders quan només tenia 8 anys. La seua família eren i són marrocs i contrabandistes. No obstant això, Jose va decidir apuntar-se a granader, ja que tots els seus amics formaven part d'aquesta filà.

Ha sigut capità l'any 2000, ha tret la Relíquia l'any 2005, com també ha format part durant 4 anys de la junta de granaders i vocal de la junta de festes. Actualment, com que va ser una bona experiència, ha renovat 4 anys més a la nova junta per formar part d'aquest gran equip.

María José Molina Botella

Contrabandista des del seu naixement, va compartir la passió per la filà amb el seu pare i la seua germana. Amb el seu vestit de gitana, amb el de campera o cordovesa, ha sentit cada any una immensa emoció en escoltar la música i veure passar els i les contrabandistes, amb els colors dels seus vestits i l'art a les seues desfilades.

Amb 14 anys, Mª José va agafar la banda d'alferes i, posterior-

ment, la de capitana i ocupa, en aquests moments, el lloc 25 entre els membres de la filà.

Amb 40 anys va portar la Relíquia de Sant Blai, vivint l'entrada del sant a la plaça amb l'emoció que caracteritza els bocairentins i les bocairentines.

El 2024 celebra els seus 50 anys com a contrabandista i amb la intenció de viure molts més podent dir amb orgull: SOC CONTRABANDISTA!!!

Miguel Ángel Palao Beneyto

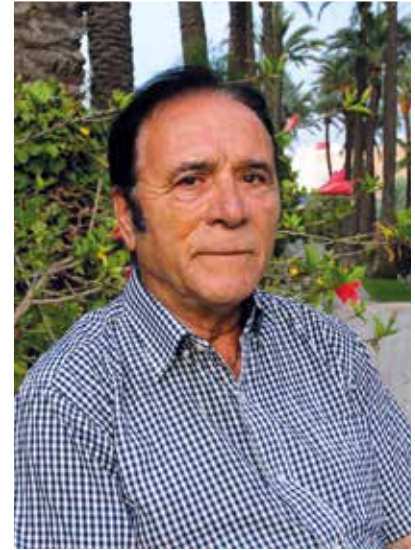
Soc Miguel Àngel Palao Beneyto i és un orgull per a mi poder complir i celebrar els 50 anys de fester, ja que en ocasions la vida no et posa fàcil dur la festa avant, bé siga pel tema econòmic, sentimental o de salut, però és un sentiment molt gran que no es pot explicar i que et fa seguir sempre avant amb esforç i amb il·lusió a parts iguals.

Ja de ben xicotet, vivint en Alcoi, em fixava sorprès com els caps d'esquadra dels contrabandistes rodaven la navaixa. Això ho havia de provar jo i a poc a poc, practicant amb tots els palos que trobava, anava preparant-me per al dia que jo poguera fer de cap també.

La festa sempre ha estat present en la nostra vida. En ma casa dormien dos músics i això que ja érem molts sent huit germans. En aquells temps difícils havia de compartir el *trage* de festa amb el meu germà Juan Antonio. Si no recorde malament, el meu primer *trage* de contrabandista me'l van poder fer reunint retalls de tela que ens donava una monja i amb l'ajuda de les meues germanes. Quan ja tenia uns 15 anys, vaig poder eixir dos anys amb els Estudiants perquè en dur

el banderí em deixaven el *trage* i, a més, em pagaven. Va ser per fi als 16 anys quan en l'any 1973 i coincidint amb la capitania de mon pare, Juan José Palao Muñoz, em vaig apuntar a la filà que sempre m'ha fet emocionar i vibrar: la filà dels Contrabandistes. El somni de fer de cap d'esquadra es va complir, ja que vaig ser dels primers a rodar la navaixa a Bocairent i més avant en importants encontres de caps d'esquadra en Ontinyent i Caudet. També he tingut l'orgull de traure la Relíquia de Sant Blai en l'any 2006. Per la part materna he tingut molts familiars en els Moros Vells, com el meu iaio Àngel Beneyto Germán, que va ser vàries vegades capità i per eixa part em vaig atrevir a fer d'ambaixador moro durant quatre anys, sent una experiència molt bonica i emocionant.

Però és en els contrabandistes on jo em sent realment fester sempre al costat de mon pare, el meu padrí Santiago Beneyto Pascual, i els meus germans Juan Antonio i Mari Ángeles Palao Beneyto; tots ells capitans en el seu moment. Ara la història es repeteix, com fa anys quan van ser capitana i alferes la meua germana i mon pare en els anys

1972 i 1973 respectivament. Ara, sense haver-ho planejat i amb una pandèmia pel mig, serà capitana la meua filla Vanesa Palao i jo alferes. Com a anècdota, contaré que la meua filla Vanesa va nàixer un 4 de febrer de 1984 i vaig anar a l'hospital d'Ontinyent amb unes patilles de contrabandista, que quan em va veure entrar el personal, es va espantar.

Per últim, done les gràcies a tots els festers per fer que la festa seguisca en els nostres dies i al públic que ens veu i que ens aplaudeix sempre. VÍTOL AL PATRÓ SANT BLAI!!!

Francisco Colomer Molina

Paco és d'eixos casos en què abans de nàixer ja figurava en llista, puix els seus pares l'apuntaren en febrer, el dia de l'Eixabegó, i ell va nàixer a l'abril. De fet, com que no sabien si seria xiquet o xiqueta, en primera instància tan sols s'anotaren els cognoms.

L'essència contrabandista li ve per tradició familiar, i que els seus pares Mercedes i Miguel li saberen traslladar a Paco, així com a les seues germanes. Ja des de xicotet participava activament en la festa, tant en les carrosses infantils com en les esquadres de xiquets. De més major, quan la normativa no era tan estricta, també participava als actes de pólvora, i junt amb la seua quadrilla, feia doblat en l'Entrada, desfilant primerament i després eixint en les carrosses del

final de la desfilada, on les anècdotes son innumerables.

Per la seua veterania festera ja va ser portador de la Relíquia al 2006. I cert és que no ha sigut el seu fort estar en l'organització festera, degut principalment al fet que la seua residència ha anat variant a diversos llocs fora de Bocairent. No obstant això sí que ha sigut un fester complidor, d'actes festers i extra festers, tot i que el parèntesi COVID li ha fet perdre energies festeres, que confiem prompte recupere, i puga reprendre les vivències i eixes llargues tertúlies junt amb la seua quadrilla festera, els Morlacs.

Esperem que el fet de rebre este reconeixement li impulse novament eixe esperit fester que Paco ha viscut des del bressol, ja que

sempre és un plaer disfrutar de la seua presència al maset, a la volta que li desitgem una llarga vida festera, enaltint el testimoni fester arreplegat dels seus avantpassats. Enhorabona!

Àngel Bernat Silvestre

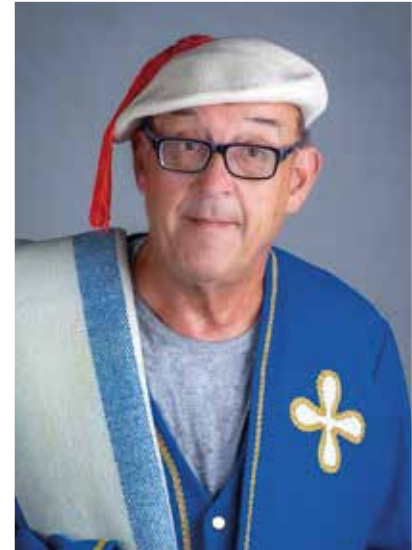
Àngel es va donar d'alta en la filà l'any 1974, seguint el passos de son pare Fernando, que també era suavo, qui ens va deixar el primer dia de l'any 1994. Panaders i festers els dos, mala combinació, però tant un com l'altre tenien la porta oberta en les nits gelades de festes per a qualsevol que passava per allí i alguns dormien al caliu del forn. Àngel fa cinquanta anys de fester i la filà de Suavos fa més o menys els mateixos anys que fa arròs al forn el dia de l'Eixabegó. Primer les coïa al forn son pare i després ell. I tot va començar perquè volien provar si cabien totes les cassoles l'any que son pare va renovar el forn.

Àngel recorda amb molta nostàlgia l'època de la seua joventut quan acudia al maset als sopars de còmput que organitzaven els veterans de la filà, el bon ambient i les ganes de fer festa d'aquells hòmens majors contagiaven als més jovenets. Encara que sempre li han agradat actes com el de l'Entrada o les di-

anes, per culpa de la faena poques voltes ha pogut participar-hi. Àngel matina cada dia per a fer el repartiment de pa habitual com la resta dels dies de l'any. Els suavos recordem, quan al pas de la diana pel seu forn, eixia vestit de forner a la porta amb un somriure per a saludar-nos, i després continuava treballant.

El dia de l'Eixabegó, donava igual el dia que fora, Àngel encenia el forn perquè els suavos pogueren dur a coure les cassoles d'arròs al forn, vigilava amb molta cura que tingueren la temperatura correcta i que isqueren el millor possible. En el record queda eixe passacarrer de suavos carregats de cassoles que a migdia passaven direcció al maset torejant xiquets tirant petards pels voltants de les paradetes. Després, un poc més tard, quan ja tota la filà estava en taula, acudia al maset a menjar-se l'arròs que ell mateix havia estat coent.

Per fi l'any 2023, després d'una merescuda jubilació, Àngel va tornar a disfrutar de tots els actes

com a suavo, es va posar el trage el dia de l'Entrada i va assistir a tots els actes, sense deixar-se'n cap, com una manera de retrobar-se en la festa i en la filà. I, com sol passar, va perdre la boina abans de la processó, però no va passar res, perquè les sigles ABS van fer que la poguérem identificar i que esquera al piquet després de tants anys. Àngel, moltes felicitats i a seguir disfrutant de la festa.

Joan Antonio Molina Garcia

No em resulta gens fàcil expressar els sentiments amb paraules, tampoc puc començar dient: "*Recorde quan anava al maset de la mà de mon pare o de m'auelo...*" i no puc perquè no vinc d'una família d'arrels festeres. Mon pare es va apuntar a moro marí quan jo ja era suavo.

Supose, perquè la memòria juga males pasades i recorda el que vol, que m'apuntaria a suavo influenciat pels meus companys al banc on treballàvem. Jo tenia setze anys acabats de complir, menor d'edat. Per tant, algú hauria de donar la cara per mi ja que no era "fill del cuerpo" com es deia abans. El que tinc clar és que tot començaria de la mà del meu amic Ramón que des d'aleshores esdevindria un company inseparable i imprescindible a la filà i a la festa.

Vull dir ací també, que si bé les meues arrels festeres no són gairebé extenses, el futur pareix estar ben garantitzat. Tant el meu fill com la meua filla són Suavos i, des de les

passades festes, també la meua neta. Espere i desitge que ells i altres que puguen vindre després tinguin l'oportunitat de presumir igualment d'una llarga vida festera. Han passat molts anys, algunes persones han eixit i altres s'han afegit però, afortunadament, el nucli de la "quadrilla" continua invariable i esperem que per molts anys més. No som uns festers molt entregats als actes i a acudir a tots els esdeveniments de la filà. Ens agrada més anar moderadament per lliure, per això ens hem autodenominat irònicament "Esquadra Zuavos de Cartxot".

Aquest any soc jo qui té el privilegi de dir que porta 50 anys de Suavo, 50 anys de fester!!!. Cinquanta anys vivint, any rere any, el comboi, la música, el maset, la filà Terç de Suavos... en definitiva "LA FESTA" que no és ni més ni menys que l'expressió d'un sentiment popular i ancestral que ens fa identificar-nos com a poble, tant als festers com als no festers.

Moltíssimes gràcies a tots els que m'heu acompanyat, d'una forma o d'altra, durant aquests anys, als que segueixen al meu costat i seguiran (voluntat i ganes d'allargar-ho no ens en faltaran) i, com no, a tota la filà Terç de Suavos. Continuarem fent festa mentre el cos aguante. Visca la filà Terç de Suavos i visca la festa de Bocairent!!!

Remedios Molina Molina

L'any 1927, Jaime Molina Carbonell era capità dels suavos i l'any 1974, quaranta-set anys després, la seua filla Remedios, la tia Reme, s'apuntava a suava avalada per tots els veterans de la filà. Aquell any complia ella els 38 i les dones començaven a fer-se visibles en les filaes, a poc a poc. El seu cas era singular, ja que filla i neta de suavo, de Jaume Peña i d'Eladio Molina, per eixe orde, no podia permetre que la filà no tinguera un membre de la família apuntat. Eren anys en què algunes famílies bocairentines se n'havien anat a treballar a Xirivella, i la seua era una d'elles. Els seus germans, Eladio i Juan, amb les respectives famílies van ser dos de les que se'n van anar. La tradició familiar, de vore la casa plena de trages de suavo no es podia perdre. La cosa no era fàcil, hi havia poques dones festeres i encara no tenien un pes important en la filà. La presència era escassa. A més, en aquella època,

calia que algú l'avalara, però això no va ser cap impediment. Tots els suavos presents en l'assemblea d'altres i baixes, que sabien quin era el motiu, la van avalar. Alguns majors encara recorden, amb carinyo, el detall de l'apuntà de Reme. La família dels Peña quedava ben representada.

Hui és la primera dona en la llista de components, la més veterana, i complir 50 anys de festera és una gran satisfacció, perquè hi han hagut anys de tots els colors i sabors. Un dels millors ha sigut vore com un altre membre de la família, el seu nebot, Jaime Molina Vañó, va ser capità de la filà l'any 2019. L'any 2016 tampoc l'oblidarà, va ser l'any que tocava als suavos portar la Relíquia de Sant Blai. I allí estava ella, amb la resta de suavos i d'una altra suava, Eugenia, acompanyant la Relíquia. També ha sigut una de les primeres dones que han format en el grup dels setze primers suavos que encapçala el piquet el dia de Sant Blai.

Encara és una de les dones més actives de la filà, acompanyada d'una bona quadrilla de suaves participa en tots els actes que pot: sopars, desfilades, entrades, piquetes i tots els esdeveniments que l'harmonia festera d'una bona quadrilla organitza, durant les festes i tot l'any.

Hilari Sempere i Cantó

Vaig nàixer al si d'una família de tradició festera. Per un costat, ma mare Vicenta Cantó Calatayud era granadera, com tota la seua família; l'any 1943 va ser capitana de la filà. Per l'altre costat, mon pare Blai Sempere Castelló era suavo, així que el meu naixement va originar un problema familiar respecte si seria granader o suavo; dilema que inicialment es va decantar pel costat de la mare i de la filà dels Granaders, on vaig estar apuntat com a mig des de 1960 fins a 1964. Jo estava a gust com a granader, però una vegada presa la primera comunió, el pare es va plantar i va dir que el xiquet havia de ser suavo amb el corresponent disgust a casa per part de la mare. Jo, seguint les indicacions del pare, l'any 1964 vaig anar a parar als suavos, on per ser fill d'un suavo (ens anomenaven "fills del cuerpo") podia gaudir de tots els privilegis com si estiguera apuntat fins a l'eixida de quintes, que o m'apuntava o no podia tornar a participar en les festes. Així que l'any 1976 i abans

d'anar a la mili em vaig apuntar no tan sols a la filà sinó també a la llista voluntària de capitans, on mon pare també estava apuntat feia anys i, finalment, va complir la seua il·lusió de ser capità dels suavos l'any 1987.

L'any 1996 i després de vint anys d'estar apuntat a la llista de capitans voluntaris va arribar el meu moment, si la mare i el pare van ser capitans jo també havia de ser-ho. Capitania que per a mi va ser el moment més gratificant de la meua vida festera i el vaig poder gaudir amb els meus dos pares, la meua dona Dolors i el meu fill Arnau, germans, nebots i altres familiars, i especialment amb els meus amics suavos, sense els quals tot no haguera estat igual. La meua capitania va ser la darrera a repartir puros i fàries cada nit dels panells, l'Entrada i el Piquete, així com penjar dàtils en el sostre del saló. Tradicions que actualment s'han perdut als suavos.

Per a la capitania el meu familiar Miquel Aparicio va compondre un pasdoble anomenat "Hilari" al qual

els amics li van posar lletra i des d'aleshores sona al maset en festes, ja siga el dia de Moros i Cristians ja siga el dia del Sant Crist. Tot i que sempre he pensat i continue pensant que la festa funciona sola i no cal encaixonar-la amb reglamentacions i ordenances, he participat en la confecció d'estatuts i reglaments de la filà, aportant els meus coneixements professionals des de 1982 en què es van aprovar estatuts i reglament

sent president Blas Silvestre Belda, fins a l'actualitat.

En el període 1999-2003, sent president de la filà el meu amic Pep Molina Molina vaig formar part de la Junta Directiva exercint les funcions de secretari. De la festa de Moros i Cristians i en el seu concepte més ampli sempre m'ha interessat la part lúdica d'aquesta, en tots els seus aspec-

tes particulars i singulars, així com la música i la gastronomia. Considere la festa com la transgressió de la vida quotidiana i un moment de joia i d'esbarjo amb els amics. Per motius d'estudis i després laborals vaig eixir del nucli familiar l'any 1972, traslladant la meua residència primer a València i més tard l'any 1981 a Torrent, on residisc en l'actualitat, fet aquest que no ha representat cap obstacle per conti-

nuar vinculat al poble de Bocairent en tots els seus vessants. I parafrasejant Joan Fuster i els seus aforismes diré que quan t'alces de matí i dius "bon dia" ja estàs fent política. I per a concloure, encara que les normes diuen que són cinquanta anys de fester, puc manifestar i manifeste que des que vaig nàixer l'any 1955 he sigut fester en les festes de Moros i Cristians de Bocairent, o siga seixanta-vuit anys.

Juan Mestre Navarro

Seguint la tradició familiar, Juan Mestre Navarro participa des de xicotet en la festa, tot i que va ser ara fa cinquanta anys quan s'apunta a l'Estudiantina, filà en la que ha exercit tots els càrrecs i responsabilitats possibles.

Capità el 1982, càrrec que anys més tard ha ostentat de nou, formant part de la capitania de l'esquadra Marmotes l'any 2019, i portador de la Relíquia el 1999.

També per herència paterna li ve el gust de fer de cap. Un cap d'aquells que saben i tenen la difícil facilitat de portar l'esquadra, amb alegria però amb senyoria, ja siga en la solemne Entrada com en la divertida Retreta.

Membre fixe des de fa anys de l'esquadra Marmotes, compartiran enguany aniversari: mig segle al si de la filà d'Estudiants.

Assidu als sopars de Panellet, conciliant obligacions laborals amb devoció festera, i abnegat participant en la Retreta, amb mítiques disfresses com la de vampirs o la dels mini-estudiants, impulsant de nou, durant la seua època de president, la implicació de l'Estudiantina en aquest acte.

En la vessant institucional, ha estat implicat en la junta de la filà en diverses etapes, havent sigut secretari, representant en la Junta de Festes i, més recentment, president durant dues legislatures.

Juan ha estat sempre acompanyat a la filà per la família. Des d'un primer moment, per son pare, Juan Mestre Aracil, i pel seu germà Alberto; i més tard, pels seus fills, Juan i Alejandro, i per la seua dona, Rosa, també de família estudiant.

De segur que aquests versos de son pare ressonen dins seu aques-

tes festes: *"Y con qué galanura se engalana! / Y con cuánto desvelo se devela! / Y porque está San Blas en una estrella / cuatro mil corazones se hacen lágrimas."*

Enhorabona, Juan, i per molts anys més!

José Mataix Lizandra

Vaig nàixer a Ontinyent a l'agost de 1947, apassionat de les festes i de la música festera des que tenia dos anys, tal com em va ensenyar el meu pare.

El 1973 em vaig casar amb Mari-bel, filla de Leopoldo Vañó Vañó, component aleshores de la filà de Moros Vells i qui em va comentar que en formara part.

No ho vaig dubtar ni un minut i des del primer any vaig tindre la sort d'entrar a formar part de l'esquadra dels VETERANS, extraordinaris festers tots ells (Baltasar Castelló, Juan Silvestre, Juan Vicedo, etc...) dels que garde grans moments i records.

Actualment i des de fa molts anys, forme part d'un grup de components més joves i amb molta experiència festera, als quals els agrada la seua acollida.

Reconec que la festa de Moros i Cristians de Bocairent té un carisma molt especial, que per molt que t'expliquen no pots valorar-ho si no ho vius in situ i com a fester. El dia del patró mereix una menció especial ja que, tant l'entrada de la Relíquia com la de Sant Blai a l'església són moments entranyables i molt emotius que no es poden oblidar. Personalment vaig tindre l'honor de traure la Relíquia de Sant Blai a la processó de l'any 2018.

VÍTOL AL PATRÓ SANT BLAI!

Francisco Blázquez Mayoral

Vaig nèixer a Bocairent finalitzant l'any 1958, en el si d'una família no festerà.

Sempre he tingut una certa inclinació per la filà dels Moros Vells, perquè des de xicotet solia acompanyar els diumenges al meu amic Àngel a fer la Ratlla de la Misèria.

L'any 1974, amb 15 anys acabats de complir, el meu pare em dona d'alta.

En 1986 forme part del grup que recupera el Ball del Moro.

De 1987 a 1995 forme part de la Junta de la filà, sent en aquest període quan es reforma l'actual maset.

De 2008 a 2014 forme part de la Junta de Festes com a vocal representant de la filà dels Moros Vells.

En 2018 tinc l'honor, encara que sent alferes, de ser portador de la Relíquia. En 2019 complisc el somni de ser capità dels Moros Vells.

Joaquín Filiberto Jornet Llobregat

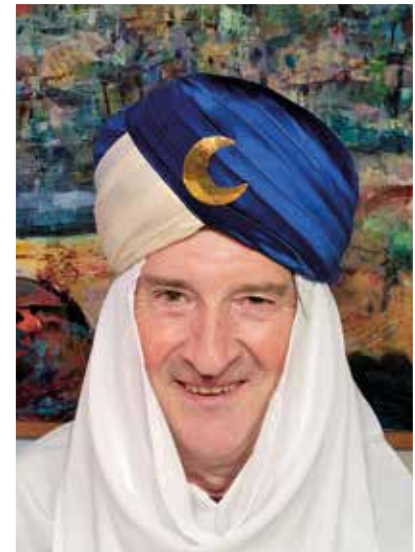
Contagiat per la il·lusió de ma mare, que tal com manava la tradició familiar havia de ser moro vell, i de la mà dels meus tios Antonio i Pepe, sempre sota l'atenta mirada del meu germà, vaig arribar al maset de l'Escalinata. Amb la companyia dels meus amics Santi i Juan vaig passar la infantesa eixint el dia de l'Entrada com manaven els cànons a la carrossa de la Mahoma. El 1974 ja sé perfectament que vull ser moro vell i li demane a ma mare que m'apunte.

Ja en la nostra joventut, amb el meu cosí Fili, formarem esquadra

i quadrilla d'amics per tal d'eixir a l'Entrada i disfrutar de la companyia al llarg dels dies de festes.

Arribà el colofó fester el 2009 ostentant el càrrec de capità de la filà, recolzat sempre i en tot moment per tota la família, amics i membres de l'esquadra de la que forme part i amb la que estaré fins el final de la meua trajectòria festerà.

Al 2018 vaig ser portador de la Relíquia en la processó de Sant Blai, la qual cosa va ser un orgull com a bocairentí i fester dels Moros Vells que soc. Agraït estic a tota aquella persona que m'ha ajudat a ser bon fester i millor persona.

Juan Antolí Cardós

Juan va nèixer a Bocairent el 4 de desembre de 1938. No s'apuntaria a Marroc fins a l'any 1974, quan a l'edat de 36 anys va decidir apuntar-se a la filà de Marrocs, on tenia amics i on formarà part de l'esquadra "Burrito Negro", amb la que durant aquests 50 anys de trajectòria festerà ha compartit les capitànies a la dècada dels 80 del S.XX -sent ell el capità dels Marrocs a les festes de 1983-. Molts anys de participació a l'Entrada en esquadra especial i/o esquadra de negres, moltes nits d'anècdotes i diversió a la Retreta el dia de Moros i Cristians i molta festa viscuda durant aquests anys.

Juan ha estat un marroc de filà, molt participatiu als actes de festa i molt implicat en l'activitat de la filà, tot i no haver format part de les Juntes Directives d'aquesta. Li va correspondre traure la Relíquia a les festes de 2019.

Enguany compleix 50 anys de marroc, amb la satisfacció de tot el viscut a la festa i a la seua estimada filà de Marrocs, i content alhora de veure que el seu net Guillem continua la tradició festerà seua, formant part de la filà de Marrocs. Per tota la teua aportació a la nostra filà, per tots els moments i vivències compartits: moltes gràcies Juan i enhorabona per aquests 50 anys de fester.

Per molts més! Vítol al Patró Sant Blai!

María Ascensión Barrachina Castelló

Maria va nèixer a Bocairent el 25 de febrer de 1957 al si d'una família de tradició festera vinculada a la filà d'Estudiants, filà amb la que de menuda participava a les festes.

Ja de ben xicoteta, va sentir curiositat i estima per la filà de Marrocs, sorpresa i alhora enamorada de l'acte dels Marrocs quan cada any veia baixar fins el castell la tradicional "serpeta en zig-zag" dels marrocs amb les seues graneres de palma, per participar a "l'Enterro de la Mahoma". Tot i això no va ser fins als 16 anys, quan finalment acabaria convencent son pare per apuntar-se als Marrocs on tenia entre d'altres la seua amiga Paqui Molina, que justament el dia que Maria Ascensión li comunicava que s'apuntava a la filà de Marrocs, Paqui li anunciava que ella deixava de ser marroca i s'apuntava a mosquetera.

Anècdotes apart, Maria prompte es va integrar a la filà i va anar for-

jant les seues amistats i relacions de filà que hui encara perduren, com la seua amistat amb Eloy Vicedo, entre d'altres marrocs. Les circumstàncies personals i també les laborals han propiciat que durant aquests 50 anys de festera no haja pogut participar quasi cap any a les festes. Tot i això, ha fet l'impossible per poder estar a Bocairent al menys el dia de Moros i Cristians-el dia més assenyalat per a la filà de Marrocs-.

Va tindre l'honor de ser juntament amb Merce Blasco Juan, les dues primeres dones de la filà de Marrocs en treure la Relíquia de Sant Blai, durant les festes de l'any 2021. A l'hora de triar els seus actes o moments més significatius de la festa per a Maria, destaca la participació del Bloc a l'Entrada i "l'Enterro de la Mahoma".

Les festes de 2024 seran molt especials per a ella per dos motius que han coincidit: d'una banda, celebra els seus 50 anys de marroca

i festera, i d'altra, la seua neboda Isabel Barrachina Jornet serà l'alferes de la filà d'Estudiants, l'altra filà a la que ha estat sempre vinculada pels lligams familiars.

Per tot això, des de la filà de Marrocs et felicitem i et desitgem que puguem compartir molts més anys d'estima per la festa i per la filà. Enhorabona Maria!

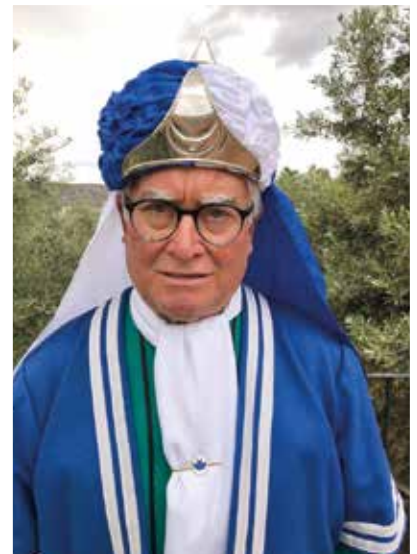
Vicent Ribera Bodí

Vicent va nèixer a Bocairent el 12 de març de 1954 dins d'una família amb no massa tradició festera, tenint com a referent tan sols el seu iaio "Quico", que era membre de la filà dels Moros Marins. Aquesta circumstància el va portar a tenir el seu primer contacte amb la festa l'any 1969, ja que son pare estava apuntat també a aquesta filà, sortint en compte d'ell fins l'any 1973. L'any següent, el 1974, va decidir apuntar-se als Marrocs, donat que els seus amics eren d'eixa filà.

Des d'aleshores, ha participat activament en la festa durant tots aquests anys. Va formar part de la Junta de la filà com a encarregat de maset des de 1988 fins a

l'any 1991 i junt amb la seua "quadrilla", també van ser encarregats diversos anys del bar de la filà, amenitzant la ratlla de la misèria tots els diumenges de matí. Forma part dels cuiners que preparen les paelles a la filà. A més a més, des de l'any 2000, és, juntament amb la seua "quadrilla", abanderat dels Marrocs, càrrec que segueix desenvolupant a dia de hui junt amb els seus amics Eloi "El Bessó" i Toni "Eusebiet".

L'any 2019 va tindre l'honor de traure la Relíquia de Sant Blai. I ara li arriba el moment de gaudir d'aquest reconeixement pels seus 50 anys de fester, la qual cosa li fa especial il·lusió compartir amb la seua família, en particular els seus

fills que també han estat apuntats a la filà en diversos moments, i la resta de festers.

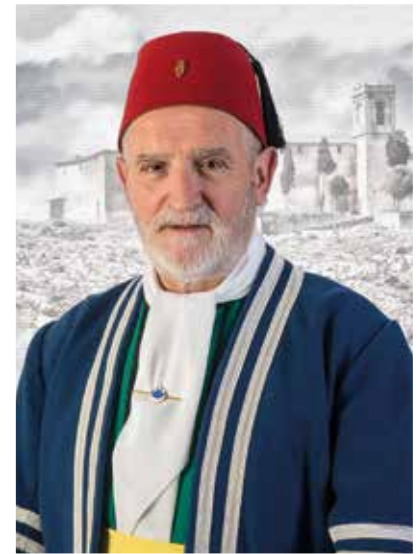
Antonio Vañó Galvañ

Va nèixer a Bocairent l'1 de maig de 1956. De tradició festera a la filà de Marrocs, de la que van formar part el seu avi Jeroni i son pare Toni. S'inicia a la filà l'any 1974 i ja immediatament s'involucra de ple a aquesta formant part de la junta encapçalada per José Maria Sanchis, com a vicesecretari. Amb el canvi de junta el 1976, es converteix en secretari del grup dirigit per Ladislao Cabanes Tolosa. A més, s'incorpora a l'equip de cuiners dels Marrocs seguint les passes de son pare, qui també feia les paelles a la filà. Fou president dels Marrocs des del 1992 fins al 1995, celebrant

el 125é aniversari de la filà durant el seu mandat.

Va tenir l'honor de ser un dels portadors de la Relíquia de Sant Blai a les festes de l'any 2019. Des de l'any 2012, compagina la festa amb les funcions de sagristà de la parròquia de Nostra Senyora de l'Assumpció, la qual cosa no impedeix que participe a tots els actes i que mantinga el compromís que ha tingut sempre amb la filà, mostrant-se predisposat a col·laborar en allò que siga necessari i en seguir formant part de l'equip de cuiners.

Enhorabona per aquests 50 anys de fester i Vítol al Patró Sant Blai!

Antonio Puerto Peidro

Toni naix el 22 de febrer de 1960 al si d'una família amb arrels en la festa. El seu avi Jose Maria era moscater i el seu avi Eusebio va ser suavo. Son pare, Antonio Puerto Francés, marroc de l'esquadra "El Caballo Blanco", el va apuntar a la seua filà i ell, seguint amb la tradició, va apuntar als Marrocs els seus tres fills només nàixer. Va ser son pare qui li va transmetre la passió per la festa i l'estima a la filà de Marrocs des de ben xicotet portant-lo amb ell als actes de festa. En una fotografia de l'any 1963, son pare el porta de la mà en la Processó del dia de Sant Blai i, tres anys després, Toni l'acompanyava en la carrossa de la seua capitania. Començava així la vida d'un fester compromés en la festa i en la filà. Encara que de xiquet eixia tots els anys en l'Entrada en l'esquadra infantil, recorda especialment les festes de 1973, quan va eixir per primera vegada en una esquadra especial de negres i les de 1974, quan es va apuntar com a soci a la filà, complint el somni de ser marroc sencer i començant a participar des d'aquell moment en tots els actes de festa. Per a son pare, els Marrocs eren una segona família a la que dedicava temps i treball i de la que en tenia cura. Aquesta manera d'entendre la festa és la que va llegar al seu fill. Per aquest motiu, Toni sempre ha mostrat bona predisposició i il·lusió

a l'hora de treballar per la seua filà i les festes que tant estima.

En 1987 va ser nomenat president, sent en aquell moment el més jove de tots els presidents i constituint la primera junta en tindre com a vocals dos dones: Mª Ángeles Asensio i Mª Jesús Francés. Durant aquests anys, es va fer la reforma d'ampliació del maset amb l'adquisició de la vivenda d'un veí i es van donar d'alta com socis infantils tots els menors de 14 anys, per a que passaren a formar part de la llista de components de la filà. Coincidint amb la seua presidència, son pare va ser homenatjat pels 50 anys de fester en 1991.

L'any 1996 va ser vocal de la junta presidida per Vicent Carbonell Pascual i des del 2013 fins el 2016 va ser representant de la filà en la Junta de Festes, formant part de la comissió de festejos, sent en aquell moment president Javier Cantó Vañó. L'any següent, va passar a formar part de la junta de Benjamín Álvarez Antolí durant 4 anys més. Toni és un fester que segueix gaudint de la festa com el primer dia i, no només dels actes oficials, sinó també de la vida al maset. Per això, l'any 1998 es va incorporar al grup de cuiners dels Marrocs i, des de l'any 2000 exerceix, junt amb els seus amics, el càrrec de sergent de la filà.

Si de menut va viure il·lusionat la capitania de son pare, l'any 2013

acompanyava orgullós i emocionat a la seua filla Teresa, capitana dels Marrocs just 40 anys després que ho haguera sigut el seu avi Antonio. Incondicional de tots els actes de festa, també ha participat en les desfilades dels Marrocs a Ontinyent o València. L'any 2019 va tindre l'honor de ser portador de la Relíquia de Sant Blai. Amant de la pólvora, ha disparat i ha eixit a la cordà traent la canya de la filà durant més de 20 anys i, des de fa uns anys, l'acompanyen en aquests actes els seus fills, als qui ha transmés aquesta passió. Aquest any 2024 té la sort de celebrar els 50 anys de fester coincidint en la celebració amb alguns amics amb qui ha compartit molts bons moments i anècdotes inoblidables. Enhorabona, Toni!

Vicent Verdú i Doménech

El 1974 em done d'alta a la comparsa de Moros Marins, al maset del carrer Abadia n.21, sent avalat per Salvador Navarro Beneyto. L'any següent participe per primera vegada en les festes de Moros i Cristians dedicades al nostre patró Sant Blai de les quals guarde un record inoblidable. Ben prompte queda reflectida la meua implicació en la comparsa i la festa en general contribuint activament amb els Moros Marins en el condicionament del nou i actual maset.

Va ser un temps de molta il·lusió per a la comparsa en poder disposar d'unes noves instal·lacions, més grans i més adients, on poder reunir-se i gaudir bona cosa. Al maset, assistisc a reunions, assemblees, *sopaetes* i còmpuls amb un bon grup d'amics i companys amb els que ho passe d'allò més bé cantant el "Marinero" i la nova cançó de cada any.

Al llarg d'aquests anys he participat activament en tots els actes de festa al carrer, eixint a les desfilades de panellets i ciris, d'igual manera que els dies de festa gran: Caixes, Entrada, Sant Blai, Moros i Cristians, Sant Crist i Eixabegó. L'any 2011, em va correspondre ser portador de la Relíquia de Sant Blai. Així mateix, també he pres part en la processó de Setmana Santa acompanyant a la Dolorosa. Igualment, durant molts anys, he format part de la junta de la comparsa, com a president, secretari i vocal. A més a més, també he sigut membre de la Junta de Festes representant als Moros Marins, ocupant els càrrecs de vicepresident, cap de protocol i premsa i, a les comissions de cultura i programa de festes.

Tot açò ha estat possible gràcies al suport incondicional de la meua família, i especialment de la meua dona Magda. També pense que

he sabut transmetre el meu sentiment fester als meus fills, nets i neta.

Aquests 50 anys de vida festera han estat el resultat de l'estima a Sant Blai, a la festa i al poble de Bocairent.

Jaime Calabuig Pascual

Jaime es va iniciar a la festa de Moros i Cristians a la filà dels Suavos. Així ho va voler el seu pare, ja que per voluntat de l'avi matern, el seu germà bessó Miguel ho va fer amb els Moros Marins. Durant aquests primers anys va estar participant a la festa de forma activa, però sense arribar mai a apuntar-se a suavo. És ja a l'adolescència, quan Jaime decideix ser marí, i després d'uns anys vestint-se com a tal, entra en llista als 17 anys. A més del seu avi Julián, també tindrien com a referent marino el seu tio Miguel Cantó.

Com a actes destaca que des de l'any 1979 desfila a l'Entrada en *trage* especial. I, encara que haja tingut algun compromís amb altres filaes, no ha deixat de eixir

a l'Entrada al costat de la seua quadrilla, arribant fins i tot a fer "doblete" de desfilada algun any. Jaime és també fester de dianes, participant habitualment amb el seu germà Miguel.

L'any 2011 va ser portador de la Relíquia de Sant Blai. No ha sigut capità de la filà, però l'any 1972 va eixir el dia de Sant Blai substituint el tio Miguel, que en eixe moment era alferes i jutge de pau.

En aquestos moments, Jaime té tota una família marinera: Lourdes i Pilar, les seues dos filles formen part de la filà dels Moros Marins, participant des de xicotetes de la festa amb el seu pare. També es va unir a la filà David, el seu gendre. I ara té l'alegria de gaudir de la festa acompanyat dels seus dos nets, Leire i David

Esperem que pugues gaudir molts més anys a la filà dels Moros Marins. Enhorabona!

Juan Cabanes Sempere

Juan naix a Bocairent el 29 de març de 1957 en una família festera, per part de son pare de la filà Marrocs i per sa mare l'avi ja era mosqueter. Però en faltar son pare, ell i el seu germà Lao, comencen a anar de la mà del seu oncle, Juan Sempere "Serrelles" a la filà dels Mosqueters, a la qual pertany la seua família materna.

De xicotet va traure la bandera de la filà a l'Entrada, i li agradava participar activament en la "Disparà" arreplegant les metxes, que és l'únic que els xiquets podien fer. L'any 1974, acompanyat pels seus amics i el seu oncle, s'apunta a la filà, avalat per Juan Sempere Beneyto.

Recorda anar al maset, el vell, en Ereta de Peña i jugar pel carrer perquè al maset entraven els majors i els mosqueters de més autoritat.

És de la mateixa quadrilla que Vicent Pascual, que també fa 50 anys de fester, aleshores guarda molts bons records tant el dia de l'Entrada participant a l'Oficial com eixint en camió tirant joguets per als més menuts.

L'any 1985 amb la inauguració del nou maset va tindre intenció d'eliminar-se de la filà, però el seu germà el va capgirar perquè no ho fera.

L'any 2012 va tindre l'honor de traure la Relíquia del Patró Sant Blai.

Amb el pas del temps Juan ha anat inculcant l'amor per la festa i per Sant Blai als seus i, a dia de hui, els seus fills continuen la tradició festera, la seua filla sent mosquetera i el seu fill marroc.

Juan no ha participat en cap junta de la filà, però no per això és menys mosqueter; tot el contrari, és un fester de maset molt actiu

tant en els actes de festa com de còmpul.

Tota la filà volem donar-te l'ENHORABONA per aquestos 50 anys de fester i desitjar-te una vida festera molt llarga per a gaudir amb la família i amics.

FELICITATS JUAN

Vicent Pascual Vañó

Vicent naix a Bocairent el 29 de març de 1957 en una família festera, concretament de la filà del Terç de Suavos. Com que la família era suava, el xiquet havia de ser suavo, però ell va provar unes festes i no li va convèncer. Vicent ja tenia simpatia per l'altra filà i quan ja va haver de decidir de quina volia ser va preferir ser mosqueter. Com a casa el seu cunyat, Paco "el Ventero", ja hi era, va tindre el suport que li faltava.

És l'any 1974, acompanyat pels seus amics i el seu cunyat, quan s'apunta a la filà, avalat per Francisco Sirera Tudela.

Recorda les primeres vegades d'anar al maset, el vell, en Ereta de Peña i haver de portar el cobert per a poder menjar, aleshores als més joves sempre els tocava fer-ho fora del maset perquè ja no cabien.

Manté un bonic record de la primera Entrada, quan va desfilar

amb la primera oficial en companyia dels més veterans de la filà. Els més majors volien inculcar als joves els sentiments de serietat i templança de la primera oficial. Amb la motxilla de fusta, el mosquet de veritat i la barba que abans utilitzava l'oficial quan va acabar l'Entrada va decidir que ja no tornaria a eixir en l'oficial fins que algú de la seua quadrilla fora capità. Aquesta experiència va fer que a partir d'aquest moment isquera a l'Entrada en els camions tirant joguets i tota mena de material plàstic que trobaven.

Per motius laborals li és un poc difícil compaginar la feina i la festa, però sempre intenta traure una estoneta per poder participar en qualsevol acte de festa i estar amb la quadrilla. L'any 2012 va tindre l'honor de traure la Relíquia del Patró Sant Blai.

La teua família i la filà de Mosqueters volem donar-te l'ENHORA-

BONA per estos 50 anys de fester. I desitgem poder gaudir de la teua companyia per molts anys més.

FELICITATS VICENT

Antonio Santonja Beneyto

Toni naix a Bocairent l'1 d'agost de 1957 en una família molt arrelada a la fundació dels Mosqueters, encara que son pare era de la filà de Suavos. Sa mare i concretament el seu iaio matern li van inculcar el sentiment fester i de la mà d'ell anava al maset dels Mosqueters de ben menut. Aleshores, quan l'avi va faltar, la seua iaia com si d'un testament es tractara va manar que el net major havia de ser mosqueter. Per tant, l'apuntaren l'any 1974 sent l'avalador Juan José Asensio Sempere "Fonda", fet del que Toni no es va assabentar fins que va complir els 18 anys.

Recorda la primera vegada que per a eixir en l'Entrada a l'oficial es va posar la barba postissa, l'armament de ferro i la motxilla de fusta, i quan va aplegar a la plaça es va asseure i va plorar del mal que tenia en tot el cos. Després

d'aquella experiència ha procurat eixir en camió el dia de l'Entrada, encara que també li agrada fer de cap d'esquadra.

L'any 2012 va tindre l'honor de traure la Relíquia del patró Sant Blai, sent un fet bastant emotiu per a ell perquè se'n recordava de quan el seu iaio fou el primer portador dels Mosqueters. Per a ell en eixos moments era com fer realitat un desig.

Toni no ha sigut de cap junta encara que no li han faltat oportunitats, però ell sempre ha renunciat o bé per la feina o bé per motius personals. Així i tot, sempre ha vist la festa des d'un punt de vista positiu. Ha vist bé tots els canvis produïts en ella, com la incorporació de la dona en les festes, el canvi de data a cap de setmana i tot allò que s'ha anat fent perquè les festes les puguem gaudir tots millor.

Aleshores sols ens queda donar-te l'ENHORABONA per aquests 50 anys de mosqueter i desitgem tota la filà vore't molts més anys gaudint de les festes amb família i amics.

ROCAIRENTE

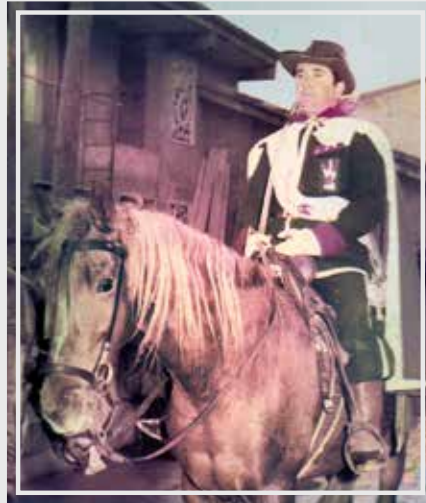
MOROS Y CRISTIANOS

FIESTAS DE INTERES TURISTICO 1974

CAPITANIES 1974

FILÀ D'ESPANYOLETOS
Magda Beneyto Ferre

FILÀ DE GRANADERS
Miguel Cerdá Puerto

FILÀ DE CONTRABANDISTES
Luis Sanz Pérez

FILÀ TERÇ DE SUAVOS
Blas Monerris Colomer

FILÀ D'ESTUDIANTS
Francisco Juan Mora

FILÀ DE MOROS VELLS
Jaime Cerdá de la Cena

FILÀ DE MARROCS
José Silvestre Blasco

FILÀ DE MOROS MARINS
Blas Molina Cantó

FILÀ DE MOSQUETERS
Luis Ferre Payá

Ara fa 50 anys... 1974

Fem un breu repàs pels esdeveniments que vam marcar l'any 1974 al món, a Espanya i a les nostres terres. L'any va començar al món submergit encara en la crisi del petroli encetada a l'octubre de l'any anterior, i a principis de gener l'OPEP va decidir congelar el preu del cru fins a l'abril. En aquell mes Portugal va viure la Revolució dels Clavells (25 d'abril), aconseguint restaurar la democràcia i iniciant un convuls període d'agitació que duraria uns dos anys, en els quals també es va concedir la independència a les colònies portugueses a l'Àfrica (Guinea Bissau, Cap Verd, Angola i Moçambic). Per la seua banda, el 19 de maig a França, Valery Giscard d'Estaing venç en les eleccions presidencials a François Mitterrand, candidat de l'esquerra, i es converteix en el tercer president de la Cinquena República. Tres dies abans, a Iugoslàvia Tito havia sigut nomenat president vitalici. La convulsa situació a Europa tindria un nou capítol al mes de juliol a Grècia. Després de la invasió de Xipre pels turcs, el dia 23 es posava fi al Règim dels Coronels, en el poder des del 1967. Les eleccions del mes de novembre donaren el poder a Karamanlis, i dies després un referèndum va abolir la monarquia grega i va instaurar una república parlamentària.

Però possiblement l'escàndol polític de l'any va ser el protagonitzat pel president dels Estats Units, el republicà Richard Nixon, que va haver de presentar la seua dimissió el 8 d'agost arran de l'escàndol de corrupció, abusos de poder i espionatge als demòcrates, el conegut "Watergate". D'altra banda, l'1 de setembre el dictador Anastasio Somoza havia estat reelegit president a Nicaragua. Al mes de febrer l'URSS expulsava del país a l'escriptor Alexander Solzhenitsyn, autor d'"Arxipèlag Gulag", a qui també se li retirava la ciutadania, i al mes de maig el violoncel·lista Mstislav Rostropóvich i la seua esposa van abandonar la Unió Soviètica en haver sigut privat de la possibilitat de fer concerts i treballar.

D'altres notícies més amables es van produir al món el 1974. Per exemple, el 2 de febrer a la Xina un camperol va trobar part d'un guerrier d'argila cuita roja, descobrint en les seues terres els coneguts guerriers de Xi'An. Als Oscars triomfava la pel·lícula "The Sting", amb Paul Newman i Robert Redford, mentre Jack Lemmon i Glenda Jackson guanyaven l'Oscar a les millors interpretacions.

A Eurovisió el grup suec ABBA donava la campanada amb la seua cançó "Waterloo", mentre l'escultor i professor d'arquitectura hongarès Erno Rubik creava el famós cub de Rubik, al mateix temps que a Alemanya es comercialitzaven els primers "Clicks" de Playmobil (Klicky en alemany). A Espanya no eixirien a la venda fins a dos anys després. Per últim, destacarem que a la Gran Vall del Rift, concretament en el triangle d'Afar (Etiòpia), el paleoantropòleg estatunidenc Donald Johanson trobava les restes fòssils de Lucy, una dona adulta de l'espècie *Australopithecus afarensis*, de 20 anys d'edat i 1,1 metres d'altura i 3,2 milions d'anys, que ja caminava alçada. Va ser la primera troballa d'un hominoide ben conservat que explicaria el nexa entre primats i humans.

Pel que respecta a Espanya, la dictadura franquista anava llanguint gradualment. Al juliol el dictador Franco fou hospitalitzat, i delegava provisionalment els poders en el príncep Joan Carles. El 2 de març s'havia produït l'execució a garrot vil de l'anarquista Salvador Puig Antich i del polonès Heinz Chez, fet que va provocar manifestacions de protesta a tot

el món. Puig Antich havia sigut detingut el 25 de setembre de 1973 acusat de l'homicidi del sotsinspector del Cos General de la Policia, Francisco Anguas. El 13 de setembre la banda terrorista ETA cometia el seu primer assassinat massiu, matant 13 civils i ferint-ne més de 70 amb l'explosió d'un artefacte en la cafeteria Rolando, al carrer Correu de Madrid, situada al costat de la Direcció General de Seguretat. A l'octubre, a la ciutat francesa de Suresnes es va fer el congrés del PSOE. Aquesta reunió, la tretzena que tenia lloc en l'exili, és reconeguda per ser la que va canviar l'orientació política i ideològica del partit poc abans de la transició democràtica a Espanya.

D'altra banda, 1974 va ser l'any en què va començar a emetre's a TVE "El hombre y la tierra", el programa presentat per Félix Rodríguez de la Fuente. La sèrie es va distribuir per diversos països i es va convertir en una sèrie de referència per a documentals sobre naturalesa. També va ser l'any en què una espanyola, Amparo Muñoz, va aconseguir el títol de Miss Univers a les Filipines. Al mes de setembre de 1974 es va inaugurar a Figueres el Museu Dalí, i l'1 de novembre va començar a funcionar el pont aeri, alleugerint els vols regulars entre Madrid i Barcelona. Només uns dies després, Espanya posava en òrbita l'Intasat-1, el seu primer satèl·lit artificial.

Pel que fa als esports, l'any 1974 va ser any de mundial de futbol, celebrat i guanyat per la República Federal Alemanya, que es va imposar a la final a la taronja mecànica liderada per Cruyff. A Espanya la lliga la va guanyar el F.C. Barcelona, mentre que la Copa fou per al Reial Madrid, que també guanyaria la copa i la lliga de bàsquet. A Wimbledon triomfaren els estatunidencs Connors i Evert, mentre que a Roland Garros ho feren Borg i de nou Evert. Per la seua part, Emerson Fittipaldi guanyava el campionat de Formula-1. Finalment, destacarem el combat de boxa celebrat a Kinshasa, hui capital de la República Democràtica del Congo i abans de Zaire, el 30 d'octubre de 1974, considerat el combat del segle, on es van enfrontar Muhammad Ali (que va ser el guanyador) i George Foreman.

A les nostres terres podem destacar la vaga que es va fer a Alcoi al mes d'abril, un seriós conflicte laboral en declarar-se en vaga més de sis mil obrers i quedar paralizades tres-centes indústries. Dema-

naven millores salarials, i després de deu dies d'atur, es va arribar a un acord. Al maig, per resolució governativa es va suspendre la presentació del llibre de Raimon "Poemes i cançons", a càrrec de Joan Fuster. Igual va ocórrer amb el del professor Ernest Lluch, que havia de realitzar el catedràtic d'Història Econòmica, Fontana. Mesos abans, a finals de març, els estudiants de COU van realitzar aturs acadèmics en protesta pel selectiu.

Pel que fa a Bocairent, el vell escut heràldic del "Bocairent" medieval quedava actualitzat per la publicació en el Butlletí Oficial de l'Estat del nou escut d'acord amb la Reial Acadèmia de la Història. Al febrer es va fer l'última renovació municipal pels anomenats terços familiar, sindical i corporatiu, continuant Vicent Colomer Boronat de batlle. El 24 de març la Unió Musical participà a Xàtiva en el Concurs Provincial de Bandes que organitzava la Diputació. Obtingué el primer premi sota la direcció de Francesc Belda Ferre. El 17 de juny la comissió qualificadora del "V Concurso de Embellecimiento de Pueblos" acordà concedir a Bocairent el primer premi, i el 29 de juny va fer Félix Ferre Pérez la primera missa a Bocairent. Per la seua part, les festes de Sant Agustí van tindre com a clavariessa major a Rosa Colomer Molina. L'1 de desembre es va fer un festival de bandes de música amb motiu de les noces d'or de la banda de música, participant al concert celebrat a l'Avenida la Unió Musical de Bocairent, l'Associació Musical Canalense i la Filharmònica Alcudiana.

Pel que fa al món de la festa, l'acte de l'Entrada es va retardar mitja hora a causa de la pluja i la desfilada va estar marcada pel vent, per la qual cosa va acabar a les 20:00 hores. Va predicar el sermó del dia de Sant Blai Mossén Gaspar Navarro, capellà de Sant Mauro d'Alcoi, i el Programa de Festes de Sant Blai ja va incloure l'escut oficial de la Junta de

Festes. D'entre les sancions imposades al finalitzar les festes, destacava una sanció de 500 pts. a una carrossa dels Suavos per tirar botelles de vidre als balcons, i s'autoritzava als Mosqueters per a realitzar una desfilada en Planes, on estava com a rector Hilario Asensio Doménech. Acabades les festes, Juan Antonio Vicedo Pastor va ser nomenat president de l'Associació de Festes a Sant Blai. El 30 d'agost, amb motiu del I Congrés Nacional de Moros i Cristians celebrat a Villena, figuraren en l'exposició de trages festers els corresponents a les filaes d'Espanyoletos i Moros Vells, i el 2 de setembre Marrocs i Suavos participaren en la desfilada celebrada a Villena, on van participar 30 poblacions. Finalment, destacarem que a l'assemblea celebrada el 26 de desembre s'acordava no permetre la participació de les dones en la desfilada de la nit de Caixes ni les disfresses.

Jairo Vañó Reig

RECORD I HOMENATGE

Eugenio Sanz Pérez

Encara no feia ni dos mesos que Eugenio havia recollit el guardó dels 50 anys com a contrabandista, quan, al quatre de novembre de 2022 ens deixava per a engrossir la llista de contrabandistes que ja estan al cel. Tot i la seua delicada salut, Eugenio va fer un últim esforç per poder anar a rebre el reconeixement abans anomenat, mostrant una volta més la seua vitalitat que sempre ens traslladava en qualsevol moment de festa. Eixa festa que ell sabia entendre com ningú i que contagiava a la resta de la filà. Fins a les festes prèvies a la pandèmia vàrem tindre la sort de poder disfrutar de la seua presència activa, sobretot en les *sopaetes* d'abans. Era tot un goig veure

com era el primer que s'alçava de la cadira quan sonaven les notes de la banda de música.

Va ser portador de la Relíquia de Sant Blai en 1997, i al 2005 va ser capità, si bé, motivat per la mort de la seua dona, va estar representat per la seua neta Maria Peidro.

En l'Entrada del 2008 va participar com alferes novament, substituint a Vicente Cabanes, que no va poder eixir. També en moltes ocasions actuava com a cap d'esquadra dels veterans.

El buit que Eugenio ens deixa serà difícil d'emplenar, i en els "manuales" de com fer i participar de la festa sanament i amb vitalitat fins a última hora, l'actitud d'Eugenio hauria de constar com a exemple a seguir.

Gràcies per haver format part activa de les nostres files fins última hora. D.E.P.

Carmina Tudela Tudela

Carmina es va apuntar a la filà l'any 1985 i des del primer moment va trobar bona colla, gaudint de la música i la festa en companyia de la quadrilla. En aquell moment les dones encara no teníem els mateixos drets de participar en igualtat de condicions respecte als homes, i Carmina va ser una de les dones que va posar veu a tantes altres i va ser part activa en aconseguir-ho. De la seua creativitat, sentir fester i molt bon humor, és autora de cançons de la seua quadrilla de Mores Vells on, en alguna, relata aquest trajecte tan important per a ella i per a totes, com va ser el que, l'any 1999 les dones aconseguíem traure per primera vegada l'Esquadra Oficial de Blancs, que obri el bàndol moro el dia l'Entrada. En la seua il·lusió de ser capitana, l'any 2001 i amb sorpresa de totes i tots, es presenta voluntària, sent al 2003 capitana dels Moros Vells. Carmina participava i gaudia en totes les vessants de la festa fins i tot sent Vicepresidenta de la filà en la Junta Directiva, així com

també formant part del grup que en 2016 renaix: el "Ball del Moro" que a dia de hui, continua ballant-se el dia de Sant Blai.

Malgrat l'enorme il·lusió de ser fester, Carmina va estar uns anys sense participar com ho solia fer, però sense perdre mai l'esperit fester.

Aquests anys, diferents per a totes i amb un gran buit al nostre cor, viurem la capitania de la seua filla Marina d'una manera molt especial, sabent que Carmina ens acompanya a cada pas i, amb molta estima direm juntes: festa avant!

«Els pròxims anys estarà molt present en totes nosaltres, doncs venen dates importants, així que brindarem amb molta estima i nostàlgia per aquells/es que ja no estan, però que, en canvi, sempre ens acompanyaran»

(Paraules escrites per Carmina dedicades a Mario en el Programa de Festes de 2021)

T'estimem Carmina.

Joaquín Cabanes Martínez

Quasi a la vespra de la festa, al 9 de desembre del 2022, ens deixava Joaquín Cabanes Martínez, més conegut com Ximet.

Es donà d'alta als Moros Marins en 1946, quan tenia 10 anys. Fester d'anar a tots els actes i de contagiar el seu amor per la festa i per la seua filà. De ben menut, en sa casa, ja es respirava la festa: tant son pare com el seu avi foren molts anys el sergent de maset i ratlla, a més que també tenia familiars apuntats. Eixe amor el contagià tant als seus fills com a les seues netes i net, duent-los a tots els actes que podia. Prova d'açò és la continuació de la família en la filà dels Marins.

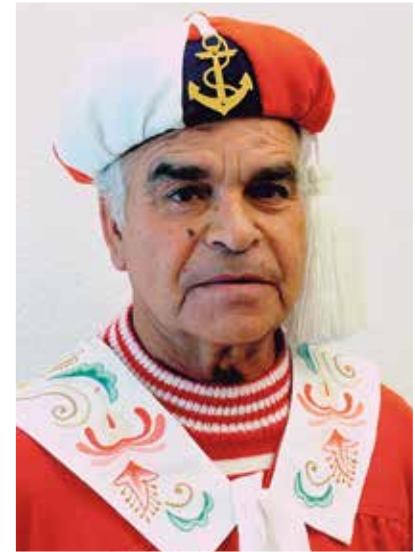
En l'any 2008 celebrà el 50 aniversari com a fester. Fou capità l'any 1962 i al 2012 celebrà el 50 aniversari d'aquesta efemèride eixint el dia de l'Entrada amb una carrossa acompanyat de tota la

família marinera. Per motius de salut, es va veure obligat a agafar una "exedència". Sabia que tornaria a la filà perquè part de la seua ànima pertanyia als marins.

Fester molt col·laborador, formà part de la junta, tant dels Moros Marins com de la Junta de Festes. Prengué part en la constitució oficial de la Junta de Festes de Moros i Cristians al 1979. També estigué molts anys com a sergent de ratlla, passant casa per casa de cada component. Cantà El Marino diverses vegades, formà part de la Coral Marinera i posà lletra a dues cançons dedicades als capitans. Com que li agradava tant la música festera, amb molt de gust formà part del jurat del concurs de bandes del dia de l'Entrada.

Portarà els Moros Marins, la festa i Bocairent sempre en la seua ànima, allà on estiga. Sant Blai et guiarà i et protegirà.

D.E.P.

Miguel Beneyto Blasco

Miguel naix el 14 de maig de 1948 i ens deixa l'11 de desembre de 2022.

Començà a formar part de la filà dels mosqueters de la ma de son pare el tio Miguel de santa Bàrbara i avalat per Jerónimo Ferre Soler, el 5 de febrer de 1974.

Amb el seu germà Luis Beneyto Blasco i el seu cunyat Juan Vañó Valdés va créixer a la filà dels Mosqueters i va formar el seu còmpul fester, el qual va ser abanderat de la filà des de 1988 fins al 1991.

Amb tanta estima a la filà i a la festa, seguint la tradició familiar, va intentar inculcar la festa als seus quatre fills, aconseguint que el major, Miguel, siga fester des de 1989 a la filà dels espanyoletos. El segon, César, forma part de la filà des de 1995 avalat per son pare. I

la xicoteta, Mariola, també va formar part de la filà avalada per son pare des de 2001 fins a 2003.

Rodejat de la família a la filà dels Mosqueters, va ser portador de la Santa Soledad a la processó de Divendres Sant i portador de la Relíquia l'any 2013.

També va formar part del grup dels paellers dedicant molts anys a fer la pericana, la borra i les paelles per a la filà, on mai faltava el romer i la pebrella que, com a bon coneixedor de la Serra Mariola, sempre portava preparada des de casa.

També s'encarregà junt al seu còmpul de repartir programes per les cases de Bocairent el dia de l'Acapte, arplegant diners per a la festa durant més de 25 anys.

Ha sigut bon fester i gran mosqueteer, i allà on estiga escoltarà el

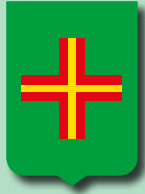

Vítol al Patró Sant Blai i la cançó del Mosqueteer.

Descansa en Pau Miguel.

COL·LABORACIONS DE LES FILAES

Filà d'Espanyoleros

Any de fundació: 1903

Número de components: 217 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1989 - carrer Baixada Sant Crist, s/n

**CAPITANIA
ALFERESIA**

**ANDRÉS ASENSIO FERRE
SALOMÉ BENEYTO CALABUIG**

**PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
VICESECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES**

Alicia Beneyto Belda
Manolo Espinós Silvestre
Mònica Gómez Molina
Lluís Beneyto Micó
Salomé Beneyto Calabuig
Luisa Belda Pérez
Raquel Sanz Molina
Eva Mª Gómez Molina
Damián Sanchis Tormo
Sonia Camarasa Olivares
Hugo Beneyto Belda
Francisco Beneyto Calabuig
Damián Beneyto Micó

VOCALS

CRONISTA DE LA FILÀ

Rafael Molina Sempere

BANDA DE MÚSICA

Unió Musical Benicadell de Castelló de Rugat

Una fotografia dels nostres **orígens**

Primera foto de la filà en 1903

A finals d'abril de 2022, Salomé Beneyto Calabuig troba, per casualitat, visitant una exposició al Centre Cultural Caixa Ontinyent una foto en la qual apareixen uns 20 Espanyoletos al costat de la Font del Ravalet.

La foto era de 1903. Donat que la data coincidia amb l'any de fundació de la nostra filà, Salomé va decidir posar-se en contacte amb Rafa Molina Sempere, que és el documentalista.

Salomé li va entregar a Rafa el catàleg de l'exposició, on també apareixia una foto de la benedicció del Guió, una altra del bisbe Juan Bta. Benlloch a l'eixida de l'església i encara una altra de qui suposem el primer capità de la filà en la penyeta on començava la disparada de Moros i Cristians.

Com que al peu de les fotos indicava "Archivo Municipal d'Herbés", ens posem en contacte amb l'arxiu d'aquesta localitat situada al nord de Castelló. El nostre objectiu era aconseguir una còpia de qualitat de les fotos originals per al nostre arxiu.

L'encarregada de l'arxiu d'Herbés, Susana Gil Albalat, va atendre Rafa molt amablement. Ens informa que no sap com han arribat allí aquelles targetes esteogràfiques que formen part d'una col·lecció d'unes altres 366 fotos de pobles de la Vall d'Albaida, totes realitzades pel fotògraf d'Ontinyent R. Valls.

Després d'una sol·licitud oficial al Fons fotogràfic Baró d'Herbés, ens arriben al correu les quatre fotos. La sorpresa arriba en obrir el correu i comprovar el format dels negatius de les imatges.

Foto 1903

Foto de qui suposem va ser el primer capità de la filà 1903

Aquests negatius estan impresos sobre un vidre quadrat amb doble imatge.

Per tal d'esbrinar la manera de revelar aquestos negatius, Rafa es posa en contacte amb Josep Vicent Ferre Domínguez, qui el remet a la nota de la revista *Almaig* que diu: "La tècnica de l'estereoscòpia va ser inventada a mitjan segle XIX i consistia en la captació d'una imatge doble que perseguia emular la visió humana en tres dimensions. Les càmeres estaven compostes per dos objectius que captaven dues imatges en paral·lel. Una vegada revelades i col·locades conjuntament en una superfície de cartó, eren visualitzades mitjançant un aparell denominat estereoscopi per a poder contemplar l'escena unitàriament".

Juanjo Alcaide és qui sap revelar-les, però no ens assegura que la impressió siga bona per la poca qualitat dels arxius rebuts.

Després d'estudiar-ho, Juanjo ens comunica que la grandària màxima de revelat seria de 40x40 centímetres. Finalment, quedem amb ell que ens revelarà les tres instantànies esmentades al principi, en una mida de 20x20 centímetres per a guardar-les al nostre arxiu.

Tot i això, com la nostra idea era aconseguir una imatge gran per a penjar-la al saló del maset, Rafa va seguir el consell d'Àlícia Tudela i es va posar en contacte amb les persones que van organitzar l'exposició de Caixa Ontinyent, Associació Cultural "La nostra Terra" d'Ontinyent.

Negatius foto 1903

Una vegada exposada la situació, Ignasi Gironés Sarrrió, president d'aquesta associació, es mostra molt interessat i implicat. Ignasi es posa en contacte amb l'empresa "Encarte", que és la que va realitzar les fotos i el llibret de l'exposició. Ignasi autoritza aquesta empresa a usar l'arxiu per tal que la filà pugui aconseguir una imatge de grans dimensions.

L'empresa ens comunica que ells mateixos ens poden imprimir la foto en una grandària de fins a 200x300 centímetres. Finalment, acordem imprimir-la en 150x160 centímetres incloent al peu de foto "Febrer, 1903"

Aquesta foto és un document de gran valor per a la nostra filà, ja que es tracta de la primera imatge dels Espanyoleros en l'any de la seua fundació. Des de la junta aprofitem per agrair a Salomé Beneyto i, en especial a Rafa Molina, així com a la resta de persones implicades en el procés, la possibilitat de tindre aquest record tan valuós.

La junta

Filà de Granaders

Any de fundació: anterior a 1860

Número de components: 166 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1985 - carrer Baixada Sant Crist, s/n

CAPITANIA
ALFERESIA

DAVID MOLINA MARCO
CRISTÓBAL NÁCHER BERENGUER

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
VICESECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

Juan Manuel Vañó Monerris
José Antonio Sanchis López
Joan Perigüell Sempere
Ana Vicenta Belda Tortosa
Josep Espinos Sanz
Josep Antoni Belda Tortosa
José Antonio Ferre Beneyto
Tere Ferre Jornet

VOCALS

Antonio Ferre Francés
Rafael Puerto Guaita
Ramón Tortosa Aparicio
Paqui Molina Gisbert
Antonio Calabuig Baldó

Joan Vañó Calatayud
Silvia Molina Sánchez
Vicent Barberá Tomás
Raúl Ferre Jornet
Aida Carbonell Jornet

CRONISTA DE LA FILÀ

Isabel Marco Pascual

BANDA DE MÚSICA

Unió Musical San Diego de Lloc Nou d'En Fenollet

Bocairent i l'Orxa

Les festes dels pobles són l'identitat de les persones que allí vivim, els sopars, els dinars els esmorzars al maset, són la convivència de la gent que sempre busquem la proximitat dels amics, per a crear de cadascun d'aquests moments la nostra pròpia història.

Els que hem nascut a Bocairent sempre des de xicotets hem viscut les nostres festes, l'olor de pólvora als carrers, el pasdoble, la marxa mora, el so del Blai, el tabal i la dolçaina, el farolet els panelllets, la manta, l'herbero, el Vítol de la processó... tots ho sentim perquè som de Bocairent.

Quan una persona ve de fora i s'integra en la festa de Bocairent, és per què a poc a poc totes aquestes olors i sabors de la festa, entren a formar part d'un mateix i comencen a impregnar la seua pròpia identitat.

Aquest és el cas del nostre amic Pau Pinar granader des de fa ja bastants anys, i actualment alcalde de la localitat de l'Orxa. En el sopar del panellet del mes de maig, Pau ens va fer l'ofertament de participar en l'entrada del seu poble, que se celebraria el mes de juliol, la participació seria com a Esquadra DEL 150 ANIVERSARI, on ell mateix és un dels components.

El primer que se'ns va vindre al capdavant va ser "UF JULIOL QUE CALOR", però passat el moment que no t'esperes tornar a traure el vestit fins a l'any següent, la festa i el cor, s'imposen davant de qualsevol inclemència del temps.

Així que de seguida comencem a preparar una entrada per al mes de juliol, que ja sentíem com a nostra, encara que era en un poble que no era el nostre. Un grup de granaderes es van apuntar per a desfilars amb la xilaba, havent de demanar a la junta de festes permís per a poder eixir amb aquest vestit en una altra localitat, el qual ens va ser concedit sense cap problema.

El dia 15 de juliol, dia de l'entrada de l'Orxa, era un dia calorós, molt calorós, el termometro rondada els 40° graus, i nosaltres canviarem el fred de l'hivern pels ventalls de l'estiu, però no per això la il·lusió de la festa era menys.

Arribem a migdia, i després d'un menjar de germanor festera, vam anar a preparar-nos per a l'entrada. El nostre amic Pau, havia preparat en les instal·lacions del poliesportiu tot el necessari per a poder canviar-nos.

L'Orxa no fa festes de moros i cristians, però celebren una entrada, i enguany els convidats d'honor erem l'esquadra del 150 aniversari de Bocairent, tenint el privilegi de tancar la desfilada.

Per a això, es va fer un escrit en el programa de festes de la localitat, explicant els orígens de les festes de Bocairent i en concret d'on venia el vestit de l'esquadra del 150 aniversari. Als carrers de l'Orxa volíem que sonaren els compassos del pasdoble tradicional de la nostra filà, L'ENTRADA i com no l'oficial de Bocairent FEBRER.

Tots els que participarem en aquesta desfilada, tant l'esquadra masculina com la femenina, intentarem fer arribar a la població de l'Orxa, el millor de les

nostres festes i esperem que gaudiren tant com nosaltres, ja que els seus aplaudiments ens van acompanyar durant tot el trajecte.

Acabada l'entrada, Pau ens va demanar si acompanyariem en escorta a la imatge del Sagrat Cor de Jesús, en la processó que se celebraria a continuació, sense dubtar-ho, així ho vam fer, els granaders canviarem el Vítol, pel tradicional VISCA de l'Orxa.

Agraïm a l'ajuntament de l'Orxa, i especialment al seu alcalde i amic Pau Pinar, per la seua invitació, pel bon dia que passarem, per la convivència, pels riures d'un dia de juliol de molta calor que sempre estaran en aquest raconet de la memòria, fent història de la nostra identitat festera.

Filà de Contrabandistes

Any de fundació: anterior a 1864

Número de components: 201 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1977 - carrer Vinalopó, 1

CAPITANIA
ALFERESIA

VANESA PALAO TORTOSA
MIGUEL ÁNGEL PALAO BENEYTO

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
VICESECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

Ricardo Reig Molina
Josep Miquel Molina Puerto
Jairo Vañó Reig
César Vañó Reig
Juli Beneyto Castelló
Inmaculada Reig Molina
Ignacio Pérez García
Francisco José Reig Molina

VOCALS

Juan Bta. Reig Molina
Mª Amparo Reig Gisbert
David Cuerda Puerto
Mª Ángeles Sirera Palao
Esperanza Conejero García
Laura Campos Rodríguez
Montserrat Ribera Martínez

Nacho Cortés Francés
Jordi Molina Puerto
Antonio García Molina
Javier Martí Morrio
Enrique Reig Beneyto
Begoña Reig Gisbert
Mª Rosario Vañó Reig

BANDA DE MÚSICA

Associació Unió Musical Bocarent

L'experiència de ser capitana

Reprenem a esta edició la línia que vàrem encetar abans del període pandèmic, i posem en valor la figura del capità/na de la Filà, a manera de reconeixement per haver assumit el càrrec, així com perquè consten per a la història les seues vivències i experiències.

El 2023 la capitana fou Ester Sanchis Puerto, contrabandista de bressol, i en la família de la qual es respira un ambient bandoler pels quatre costats. No ho tingué fàcil, igual que la resta de capitans, a causa de la suspensió durant dos anys de les festes pel ma-

leït COVID; per això més si cal, destacar l'esforç fet per portar endavant la capitania. Quedarà per a la memòria que ha sigut la capitana que més ha durat al capdavant del càrrec; tres anys ostentant el títol.

Destaquem també la seua destresa en fer de cap d'esquadra, així com la implicació tan seua com dels que l'envolten en portar endavant la Filà en els quefers diaris.

La Filà la felicita per la seua capitania i li trasllada les següents preguntes:

Des de quan és vosté Contrabandista?

Estic apuntada a la Filà de Contrabandistes des d'abans de nàixer: el dia de l'Eixabegó de l'any 1979, les festes anteriors al meu naixement.

Per què és vosté Contrabandista?

El meu pare estava apuntat a la Filà i quan ell i ma mare van saber que anaven a ser pares van decidir apuntar-me a mi també. L'emoció del moment va fer que no esperaren a les properes festes (quan jo ja tindria 5 mesos) i, per això, estic apuntada des de 7 mesos abans de nàixer.

Què destacaria de la nostra Filà?

Sense dubte, l'alegria que transmetem amb els nostres pasdobles, la nostra peculiar manera de rodar la navalla, la nostra indumentària... En definitiva, la nostra pròpia essència contrabandista.

Per què va decidir ser capitana?

Jo sempre havia sigut d'eixes persones que deia que, si em tocava la capitania per sorteig, no podria dir que no i així va ser. Realment li va tocar al meu fill menut que, en aquell moment, tenia 2 anys i quan vaig escoltar el seu nom aquella Nit de Caixes, a punt d'eixir a desfilar, amb un nuc a la gola vaig acceptar el càrrec amb molt d'orgull.

Quin és l'acte, dins de la setmana de festes, que més li agrada?

És una resposta complicada, perquè en el marc de les nostres festes, amb tant d'acte des de bon matí, tan completes i vives; i, després de participar amb actes que com a festera sense càrrec no havia gaudit, és molt difícil destacar només un acte. Jo diria que cada dia és especial en si mateix per allò que simbolitza. Ara bé, no puc deixar de mencionar el dia de l'Entrada com a espectacle de música, de color i de germanor festera i l'entrada de Sant Blai a

Paco Sempere

la plaça i a l'Església, on els pèls es posen de punta mentre crides ben fort eixe "Vitol al Patró Sant Blai".

Quin és l'acte fora de la setmana de Festes que més li agrada?

Quasi que ací em passa el mateix que en l'anterior pregunta; em resulta difícil destacar un acte. Jo parlaria dels moments de maset, on la festa es viu des del cor de la pròpia filà amb la resta de festers i festeres i ja vas fent boca per a la setmana gran.

Com s'ha sentit sent Capitana dels Contrabandistes durant tot l'exercici fester 2021-2023? (incloent-hi el període pandèmic)

Ací he de parlar de sentiments totalment oposats, perquè eixos moments on assumeixes que les festes de Bocairent, les nostres festes, no es poden celebrar a causa de la pandèmia, van ser molt tristos

per a tot el poble de Bocairent. Van ser dos períodes de “no festes” on mentiria si no diguera que l'ànim va decaure i que veia la meua capitania cada vegada més llunyana. Ara bé, després es va poder reprendre tot amb un entusiasme i una alegria, si cap més gran, i totes les emocions retingudes van explotar amb eixe “Festa Avant”. He de dir que tant en els moments més tristos com en aquells d'alegria plena m'he sentit totalment recolzada per la meua Filà i pel seu president, a qui des d'ací vull agrair que comptara amb mi per a qualsevol difícil decisió. Mil gràcies!

Conte'ns de manera breu com ha sigut la seua experiència com a capitana.

Ha sigut una vivència plena que quedarà per sempre en el meu record. Des del moment que agafes consciència de la teua decisió –passant pels preparatius, els diferents actes, els dies grans de la festa i també els xicotets detalls– tot ha conformat una experiència molt gratificant i plena d'orgull per representar a la meua Filà.

Ha descobert algun acte o faceta de la festa que no coneixia abans de ser capitana?

Sobretot ací destacaria l'acte del dia de l'Homenatge a Capitans i Capitanes. Evidentment, quan eres una fester sense càrrec no pots viure aquest dia conforme el vaig viure en l'ostentar la capitania. És un acte preparat amb molta cura i estima i que et permet compartir moments molt emocionants amb la teua gent més propera i amb la resta de capitans i capitanes.

Ha complit la capitania les expectatives que vosté tenia?

Totalment i, a més, podria dir que les ha superades, perquè la Capitania m'ha permès gaudir i compartir molts moments amb persones molt estimades i he viscut molts actes que sense aquesta oportunitat no formarien part de les meues vivències festeres.

Recomanaria ser capità?

Per descomptat que sí. Per a mi ha sigut un orgull representar a la Filà, així que no puc deixar d'animar qualsevol fester i festeria perquè es llance a formar part de la història de la Filà d'aquesta manera.

Ha trobat a faltar alguna cosa que creu que hauria de millorar-se per a pròxims anys?

Millorar sempre és positiu en tots els àmbits i fa que les tradicions perduren. Pense que les nostres festes disposen de bons canals per a poder transmetre qualsevol proposta de millora que ens sorgisca i són les nostres pròpies juntes i l'Associació de Festes.

Com ha viscut l'experiència amb la resta de capitans?

Ha resultat molt enriquidora perquè he pogut conèixer moltes persones que sense aquesta oportunitat no hauria conegut. Hem gaudit juntes, ens hem emocionat, hem rigut i també plorat; hem compartit una vivència molt gran.

Donaria algun consell als següents capitans?

Simplement que gaudisquen, que tenim unes festes espectaculars i val la pena viure-les com a capitans i capitanes des del detall més senzill fins el moment més gran.

Moltes gràcies per les seues paraules i per haver representat la Filà d'una manera tan exitosa.

IV ENCUENTROS DE COMPARSAS Y FILAES CONTRABANDISTAS, BANDOLEROS, ANDALUCES Y MIRENOS

No queremos desaprovechar la oportunidad que nos ofrece este programa para dejar constancia de la celebración de estos IV Encuentros que tuvieron lugar en la cercana localidad de Villena y donde nuestra Filá participó de manera activa.

Aprovechando el centenario de los Andaluces de Villena, esta comparsa organizó con gran maestría estos cuartos Encuentros, de los cuales destacamos las siguientes actividades que tuvieron lugar:

- El domingo 2 de octubre de 2022 tuvo lugar una reunión informativa, donde se presentaron los Encuentros, se informó de las actividades, finalizando con una comida de hermandad, donde tres miembros de la Junta Directiva asistieron para recabar la información de primera mano, y empezar a compartir vivencias junto con otras poblaciones.
- El sábado 29 de abril de 2023, tuvo lugar un Simposio y Mesa Redonda. Primeramente, una ponencia sobre la Historia del Bandolerismo, a cargo de José Fernando Domene Verdú, y luego la Mesa Redonda sobre el Contrabando, donde varias poblaciones expusieron su manera de escenificar tal

representación. A su vez se inauguró la exposición representativa del Contrabando, donde nuestra población figuraba en uno de los paneles (tres miembros de nuestra Filá asistieron al Simposio). Luego se finalizaba con una mini Feria de Abril en el Patio del Festero.

- El sábado 2 de septiembre de 2023 tuvo lugar el día grande de estos Encuentros con el Desfile de todas las poblaciones participantes, no sin antes comida previa de hermandad en la plaza de toros. Nuestra Filá estuvo representada por una escuadra femenina, que junto con los acompañantes que asistieron, disfrutaron de un gran día, con una exquisita organización y una acogida estupenda. El día acabó con una cena fría y baile en la propia plaza de toros.

Todo ello quedará plasmado en el libro de los Encuentros que se espera salga a la luz una vez recopilada toda la información.

No cabe más que agradecer a Villena, a su gente, a los Andaluces y a los guías asignados, el magnífico trato recibido y felicitarles por la organización de un evento de esta magnitud.

Imagen extraída de la página de facebook del Encuentro

Filà Terç de Suavos

Any de fundació: 1867

Número de components: 417 socis i 3 socis d'honor (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1964/1982 - Placeta Sant Blai, 3

CAPITANIA
ALFERESIA

SERGIO GANDÍA SILVESTRE
ENRIQUE CUERDA PUERTO

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
VICESECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

Blas Belda Pastor
Júlia Molina Casanova
Carmen María Calabuig Guerra
Vicent Satorres Calabuig
Enrique Cuerda Puerto
Salvador Beneyto Molina
Xelo Belda Bacete
Raquel Tormo Belda
Héctor Vañó Gómez
Fernando Vañó Fuster
María Beneyto Castelló
Blai Silvestre Pérez
Flora Molina Casanova
Mª Ángeles Garrigós Doménech
Eloy Vicedo Ferre
Mª Ángeles Vicedo Pastor
Javier Tormo Albero
Andreu Cantó Belda
Vicent Satorres Calabuig
Unió Musical de Montitxelvo

SERGEANT DEL PIQUET
VOCALS

CRONISTA
BANDA DE MÚSICA

Un dia del Sant Crist ajornat

Dimecres, 8 de febrer de 2023, dia del Sant Crist. Els actes del matí s'inicien amb una fina pluja que, segons totes les previsions, amenaça amb empitjorar al llarg del dia. La vesprada anterior, dia de Moros i Cristians, ja ha vist com s'han hagut de suspendre els actes d'arcabuseria i l'Ambaixada s'ha traslladat al teatre Avenida, a causa del mal temps.

La diana del dia del Sant Crist es du a terme, a mitges, però la Junta de Festes creu convenient suspendre la pujada a l'ermita i l'esmorzar tradicional se'n va als respectius masets. La despulla del moro a l'església parroquial.

La resta del dia transcorre entre la pluja més o menys intensa, però constant i només una xicoteta treva a la vesprada permet celebrar els actes del Te Deum i el canvi de bandes amb relativa normalitat. La cordà s'ajorna definitivament al dissabte posterior a les festes, que finalitzen amb una meteorologia adversa. Després de la parada de dos anys, imposada per la pandèmia, a molts se'ns ha quedat l'espina clavada de poder pujar al Mont Calvari a compartir amb els companys de filà, i amb els altres festers, els actes tan especials que allí se celebren i a disfrutar d'un matí de germanor festera de cara a la Mariola i al poble.

La primera reunió de la Junta directiva després de festes, quan tanquem els temes relatius a les passades festes i comencem a somiar amb les del pròxim any, algú recorda que cal pujar a l'ermita del Sant Crist per a arreplegar tot el recapte que s'havia pujat abans de festes per a l'esmorzar i que, com que no es van celebrar els actes corresponents, encara està allí.

Es comenta que cal veure quin dia es pot pujar a baixar-lo i a algú se li ocorre que, com que hem de pujar precis, per què no aprofitem per a esmorzar allí i passar un bon matí?

La majoria dels membres de la junta veuen la proposta amb bons ulls, però per què no fem particip a tota la filà? Alguna altra ment encara ha pensat més. Així que s'acorda plantejar una data que a tot aquell que vulga, pugui pujar a compartir un matí en l'ermita. Es fa la convocatòria extensible no només als membres de la filà, sinó també a aquells familiars seus que desitgen acompanyar-nos.

Es decidix que el dia adequat és el diumenge 6 de març i es convoca a tots per a esta data. Ens arriba la notícia que altres filaes han tingut una idea similar, encara que en dates diferents. Es nota que el preciós

enclavament de l'ermita del Sant Crist és especial per als bocairentins i no som els únics que no volem esperar un any més per a passar un matí de convivència en un lloc tan emblemàtic.

El dia 6 de març, de bon matí, mamprenem la pujada, alguns fins i tot amb una certa ressaca de la jornada anterior, després de la desfilada i "tardeo" de la filà d'Espanyoletos.

Cada quadrilla queda on creu oportú i els diferents grups de Suavos, a més d'aquells familiars i amics que ens han volgut acompanyar, anem omplint el camí del Via Crucis que puja cap a l'ermita i ens anem reunint amb la resta de companys de la filà una vegada s'arriba al cim.

La resposta de la gent ha sigut molt positiva. Hi havia tantes suaves i suavos com si es tractara del dia del Sant Crist, fins i tot més que en alguns anys anteriors, d'aquells de mal oratge.

Comptem quasi el centenar de persones, quantitat que no està gens malament, tenint en compte que ja ha passat un mes des de les festes de Sant Blai i l'esperit fester, que per estes dates de març es troba generalment més adormit, sembla haver reviscolat amb força la seua flama per un dia.

Només l'absència dels acolorits trages de suave, substituïts per a l'ocasió per roba i calçat de muntanya en la majoria dels casos o els còmodes vaquers, ens recorda que no estem en festes, perquè, d'altra banda, l'ambient és immillorable i passem un matí molt agradable.

Vist l'alt nombre d'assistents, l'esmorzar es trasllada a les hostatgeries, per a poder estar més amples i còmodes. Cada grup torra les seues corresponents provisions consistents en les habituals xulles, entreverat, llonganisses i botifarres i fins i tot alguna hamburguesa vegana que es cola entre les viandes, que produïx la sorpresa dels improvisats xefs pel seu color verd.

La filà està ben representada en esta jornada i rara és la quadrilla que no aporta almenys algun membre que la represente en l'ocasió.

Assistix la presidenta, Júlia Molina, i la majoria de la seua junta directiva, que malgrat estar a punt de finalitzar el mandat, s'han bolcat en l'organització i preparació de l'acte perquè tot isca perfectament. També està present el capità de les passades festes, Blas Belda, que no va tindre l'oportunitat a causa de la pluja de gaudir d'este acte tan especial en el seu

moment i el viu un mes després com una espècie de colofó a les seues festes més especials, acompanyat per la seua família. Per descomptat, comencen a disfrutar dels seus estrenats càrrecs, ja que ens acompanyen el nou capità per a les festes de 2024, Sergio Gandia, i l'alferes, Enrique Cuerda, que no han volgut perdre's esta ocasió d'anar calfant motors amb les respectives quadrilles de cara al cicle fester que acaba de començar.

Després de l'esmorzar encara queda una sorpresa; en l'església i de manera espontània un grup de festers de la filà ens sorprén fent una lectura del text del Despojo del moro com a colofó a la jornada festera, cosa que meravella agradablement als assistents.

Com a fi de festa, foto de família en què, fugaçment, fa la seua aparició una boina suave que aporta el toc de color i representa simbòlicament al nostre trage fester que per motius del calendari s'ha quedat en l'armari en esta ocasió.

Amb el pas de les hores, cada grup es dedica a fer tertúlia, allargar l'esmorzar i fins i tot a organitzar alguna xicoteta excursió per a visitar el monument als caiguts en la batalla de la guerra carlista de Camorra i a la pròxima cova de la Monja.

A poc a poc la reunió va dissolent-se i cada grup inicia el camí de baixada i retorn al poble per a finalitzar una bonica jornada de convivència festera.

Així, un any més, encara que un mes després de quan tocava i sense el colorit dels trages de festa, les festeres i els festers del Terç de Suavos, hem pogut complir amb la nostra cita anual amb el Santíssim Crist en un fred matí de març en què hem tornat a fer filà.

Vítol al Patró SANT BLAI!

Enrique Cuerda Puerto

Filà d'Estudiants

Any de fundació: 1863

Número de components: 103 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1972 - Plaça de l'Ajuntament, 12

CAPITANIA
ALFERESIA

ESQUADRA 'AL COMPÀS'
ISABEL BARRACHINA JORNET

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
VICESECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

José Reig Belda
José Ruíz Díez
Laia Villarrubia Belda
Lourdes Cantó Sanz
Sergio Insa Moya
Cristina Calatayud Real
María Reig Belda
Sara Colomer Beneyto
Mª Lutgarda Vañó Belda
José María Castelló Ferre
Vicent Colomer Beneyto
Joan López Ortega
Francisco José Belda Pérez

VOCALS

CRONISTA

Laia Villarrubia Belda

BANDA DE MÚSICA

Societat Instructiva Musical de Benigànim

75 anys d'Estudiante Pinturero

Enguany estem d'aniversari: "Estudiante pinturero" compleix setanta-cinc anys! Aquest pasdoble de melodia clara i senzilla s'ha convertit en l'obra més representativa de la filà, passant a formar part del patrimoni de l'Estudiantina.

LA MÚSICA: ANTONIO CALATAYUD VAÑÓ

Admirat i respectat a la filà d'Estudiants, al llarg dels anys va bastir una estima mútua que va donar lloc a molt bons fruits.

Membre de la banda des dels dotze anys i durant més de cinquanta amb el clarinet; dolçainer de les Danses de Bocairent, passacarrers i corredors, melodies de les quals va transcriure perquè no es perdes; compositor (amb la guitarra), director de la banda i de l'orquestra que es va formar a la companyia de teatre local del Patronato; professor de solfeig; un músic ben polifacètic.

La seua tasca com a compositor comença en 1945 amb el pasdoble "La Timba", amb lletra de Gaspar Mollá, igual que "Estudiante Pinturero" que s'estrena el 1949. Seguirien "General Marquem" el 1950 i "Músics i festers" el 1965, amb lletra de Manolo Santonja. El 1974 s'estrena el pasdoble "Bekirent", inspirat en temes tradicionals bocairentins, com el fandango, la jota i la diana. I el 1976 "Xiqueta Bocairentina", amb lletra de Josep Villarrubia Juan.

El 1977 Antonio Calatayud compon la seua primera marxa mora, "On naix el Clariano", que queda molt ben classificada al concurs de Música Fester d'Alcoi. També aquest any escriu "Festa Nostra" amb lletra de Manolo Santonja. I en 1979 s'estrena "Dels Vilars al Riberet" i l'"Himne a la Manta" amb lletra de Josep Villarrubia Juan. Més tard, s'estrenarien el pasdoble "Nanets" i "Anem anant".

Antonio ha tingut un digne relleu amb els seus fills, als que va transmetre l'estima per la música en particular i l'amor per les arts en general: Juan és compositor, entre d'altres, del cèlebre pasdoble "Febrer", i d'altres obres com "Pepet" o "Laia"; i Ximo i Paco porten molts anys de dedicació a la pintura.

LA LLETRA: GASPÀR MOLLÀ GRAMAGE

D'origen ontinyentí, Gaspar Mollá Gramage s'apunta als Estudiants, per ser la filà de la seua família política, i durant anys s'encarrega de posar lletra a melodies de l'Estudiantina.

Home de vasta cultura i gran lector, els seus versos mostren el seu domini de la llengua castellana i els seus sentiments cívics i religiosos. Amb una gràcia no exempta d'ironia, gosadia i profunditat, escriu lletres tant per a pasdobles dedicats a l'Estudiantina com per a cançons populars en aquell moment i que s'adaptaven a l'ambient fester.

El 1945 Antonio Calatayud compon el pasdoble "La Timba", que cedeix als Estudiants. Aquests el titulen "Los Estudiantes Bocairentinos" i li posa lletra Gaspar Mollá. La col·laboració entre ambdós autors degué funcionar i el 1949 estrenen "Estudiante pinturero".

Més tard vindran "Suspiros de Estudiante", amb música de Joaquín Belda, i l'adaptació del conegut pasdoble de la Revista, "Estudiantina Portuguesa", que cantava Celia Gámez, canviant-li el títol per "Estudiantina Bocairentina", així com d'altres: "Yola", "Aires de Portugal" o "Si vas a Calatayud", amb arranjaments musicals per a banda del mestre Calatayud Vañó.

Finalment, l'última col·laboració de Gaspar amb la filà va ser un llarg poema dedicat al seu fill Damià, que el va representar durant les Festes de 1960, en les que ell era Capità de l'Estudiantina.

EL PASDOBLE: ESTUDIANTE PINTURERO

Com hem dit, en la nit del Ciri de 1949 el tàndem Calatayud&Mollá estrenen "Estudiante pinturero". Recordava Antonio Calatayud que va ser un any abans, la nit del Ciri de 1948 quan Gaspar Mollá li va proposar compondre una cançó per a l'Estudiantina,

encàrrec que ell va acceptar i en poc temps va posar música als versos que li havia fet arribar Mollà.

Juan Calatayud Castelló, fill del compositor, a qui agraïm la seua col·laboració en l'article en l'anàlisi musical, ens diu: «El pasdoble “Estudiante pinturero” és un pasdoble senzill, d'estructura clàssica. Donat que va estar concebut per a adaptar-se a una lletra escrita prèviament, la melodia requeria que fora lleugera i d'una duració breu». I afegeix: «És possible que la seua lletra, que s'identifica amb la filà, i la seua melodia, apegalosa i senzilla, hagen sigut motiu per a perdurar al llarg del temps i que s'haja convertit en un himne i patrimoni de la filà».

I aquesta lletra narra la simpàtica història d'uns estudiants, alegres i somiadors, que deixen els llibres pel record i l'anhel de la seua terra i les seues festes. A continuació, transcrivim la lletra d'“Estudiante pinturero”, recomanant que es preste especial atenció als versos de la segona part de l'obra, molt menys coneguts però tan ben escrits i plens de sentiment com els de la primera part.

ESTUDIANTE PINTURERO

Música: Antonio Calatayud Vañó

Lletra: Gaspar Mollà Gramage

I
 Un estudiante cantaba
 la canción de sus amores
 mientras sus libros cerraba
 y anhelante recordaba
 las fiestas de sus mayores.
 Y es que en las fiestas de la “terreta”
 todo está lleno de luz,
 desde el sonido de la trompeta
 hasta el zumbido del arcabuz.

ESTRIBILLO

Estudiante pinturero
 por allí por donde vas
 has sido siempre el primero
 en festejar a San Blas.
 Y lo digo porque quiero
 porque quiero y nada más.

II

Se escucha ya la tonada
 con su armonía divina.
 Se acerca ya bien formada
 esta brava muchachada
 que es la alegre Estudiantina.
 Los estudiantes bocairentinos
 siembran la dicha por donde van
 y el derramarla por los caminos
 es nuestra dicha y nuestro afán.
 (Al estribillo)

Vítol al Patró Sant Blai !!! Bocairent, 1949
Essent Capità Víctor Barrachina Monllor

Celebració del XXV aniversari d'Estudiante Pinturero amb Antonio Calatayud Vañó al centre

“Estudiante pinturero”, com a obra representativa dels Estudiants i de la música festera bocairentina, forma part de nombroses recopilacions musicals: des del mític “Bocairent en Festes” de la col·lecció més important de música festera, “Ja baixen”, passant pels CDs publicats per l'Estudiantina i d'altres editats a Bocairent.

L'any 1974, amb motiu dels 25 anys d'“Estudiante pinturero”, el seu compositor es posa en contacte amb l'estudiant Josep Villarrubia Juan. Les seues converses van tindre com a resultat una entrevista publicada al programa de festes i són l'inici de l'amistat entre els dos autors, que va donar lloc a la col·laboració en els pasdobles, “Xiqueta bocairentina” i “Bekirent”, així com un encàrrec ben especial, “L'himne a la manta”.

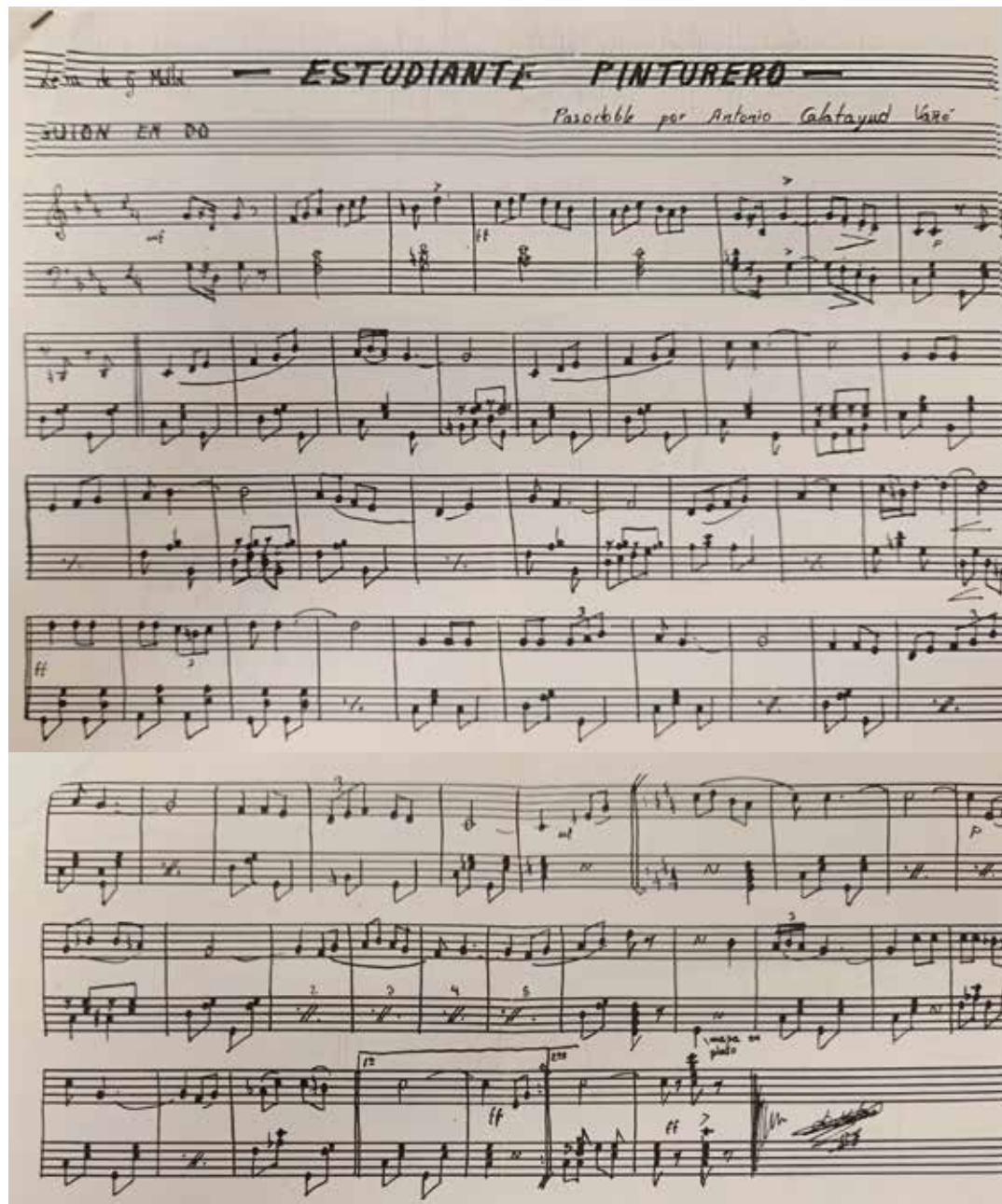
En ocasió de l'efemèride, i ja només amb el mestre Calatayud, la filà el va homenatjar fent-li entrega d'un quadre commemoratiu. L'esquadra Marmotes, que naixia eixe any i que, per tant, enguany celebra el seu cinquanté aniversari, es va sumar a la celebració, convidant l'autor a un dels seus sopars de marisc i regalant-li una medalla commemorativa.

El 1999 vam celebrar el mig segle d'“Estudiante pinturero” amb l'estrena de “Cinquantenari”. En paraules del seu autor, Juan Calatayud Castelló: «Cinquantenari és una versió del pasdoble “Estudiante Pinturero” en la qual s'interposen motius d'aquest, tractats amb harmonies i modes antics per a donar-li un caràcter medieval i transformar-lo en una marxa cristiana d'estructura clàssica».

I en la nit del Ciri d'aquell any es va voler retre homenatge als autors, que ja ens havien deixat, amb un espectacle de foc, llum i so.

El 2024 “Estudiante pinturero” celebra el seu setanta-cinqué aniversari. Els actes commemoratius hauran començat amb l'entrada de l'any i tindran dos moments ben especials.

Per una banda, l'estrena al Concert de música festera de Sibtuajinari, encàrrec de l'Estudiantina al mestre Juan Calatayud Castelló.

Sobre l'obra, ens diu l'autor: «Igual que "Cinquan-tenari", Sibtuajinari, que és com es titula la marxa, també està inspirada en temes del pasdoble, però aquesta vegada tractat amb escales harmòniques, melòdiques i exòtiques com l'hongaresa, per a donar-li un caràcter oriental, modulant el mateix motiu amb diverses tonalitats». I afegeix: «El títol de la marxa fa referència a la dècada dels setanta en àrab, en complir el pasdoble 75 anys de la seua composició. El motiu de la creació d'aquesta marxa mora ompli un buit existent d'aquesta modalitat musical en la filà, per a desfilat des del castell al maset en finalitzar les nits de ciri i panellet. Al mateix temps que completa la trilogia de les tres modalitats de música festera (pasdoble, marxa cristiana i marxa mora)».

Així, en el tram de marxa mora, des de la font i cara l'arc, a més d'"On naix el Clariano", que tantes voltes ha sonat, podrem gaudir d'una altra obra de la nissaga Calatayud, que de segur ens remou els sentiments.

Preguntat sobre què li suposa major repte, una composició des de zero o inspirada en una altra preexistent, el compositor apunta: «Són dos reptes diferents. Escriure una obra des de zero suposa més llibertat de creació, però també més dificultats per a la inspiració. Amb una obra existent pot ser que tingues la meitat de la feina resolta perquè ja tens una idea, però has d'evitar entrar de ple amb ella, has de cenyir-te a fer pinzellades. En aquest cas, el problema de fer una marxa cristiana i una altra mora de la mateixa font radica en el fet que, tot i ser modalitats diferents, en la segona has d'intentar no caure en la similitud, encara que el resultat pot ser que siga prou paregut».

Per altra banda, la nit del Ciri recordarem Antonio Calatayud Vañó i Gaspar Mollá Gramage, amb la presència dels seus descendents, reivindicant que el millor homenatge a la seua obra és interpretar-la, escoltar-la i gaudir-la.

Laia Villarrubia Belda
Cronista Filà d'Estudiants

Filà de Moros Vells

Any de fundació: documentada des de 1852

Número de components: 277 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1945 / 1970 / 1992 - carrer Escalinata, 4

CAPITANIA
ALFERESIA

JOSÉ OVIEDO ESTARELLES
JOSÉ ANTONIO SATORRES GANDIA

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
VICESECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

Santiago Beneyto Silvestre
Pablo Pascual Silvestre
Eva Pascual Domènech
Mª José Belda Pallarés
Nuria Beneyto Vañó
Adelina Satorres Sanchis
Blai Llinares Castelló
José Pedro Tormo Alberó
Fini Gisbert Jornet
Santi Beneyto Gisbert
Pablo Francés Tormo
Luis Abellán Reche
José Luis Silvestre Torró
Vicente Cabanes Cantó
Benjamín Castelló de Pereda
Agustín Belda Sempere

VOCALS

Antoni Marco Blasco
Unió Musical Atzeneta

CRONISTA
BANDA DE MÚSICA

Enhorabona, Ambaixadora!

*És bo tot el que sorgeix de vós,
i amb la vostra noblesa s'engalana
aquest temps;
els ulls tendeixen a mirar-vos,
s'alegren les orelles si escolten
el vostre nom,
i qui viu sense vós, viu enganyat
si espera aconseguir el que desitja. (...)*

Umm-al-Alà bint Yússuf,
poetessa del s. XI. Guadalajara.

La primera ambaixadora de les festes de Moros i Cristians de Bogairent és la mora vella Imma Puerto Pascual. Atés que ja a altres pobles del nostre entorn hi ha dones que exerceixen el càrrec d'ambaixadora, sí que suposa un canvi molt important al nostre poble, ja que, fins ara, ninguna dona havia representat el paper.

Hi ha qui pensa, com passa a les festes de Moros i Cristians d'altres pobles, que les dones no van participar en les guerres i batalles que al llarg de 800 anys van enfrontar als habitants de la península Ibèrica i que, en conseqüència, no té sentit que les dones participen en les desfilades, les batalles o les ambaixades. Primer de tot: què més dona si això fora realment així? Qualsevol tipus de festa és només per a la meitat de la població? Quines festes més tristes, doncs. Però, deixant de banda el caràcter sexista i masclista d'aquesta afirmació, res més lluny de la realitat: són moltes les fonts que parlen de diferents grups de dones que participaren en les batalles, així com dones que van governar els seus pobles i territoris, tant cristianes com musulmanes, és per això que és una fal·làcia aquest argument i, damunt, intentar justificar amb ell la participació o no en les festes de Moros i Cristians d'una part de la societat.

Pel que fa a la població musulmana, que al cap i a la fi és al bàndol que la nostra ambaixadora representa a les nostres festes, el coneixement popular va poc més enllà del general que va entrar a la península el 711, l'emir de Còrdova, el califa, Almanzor, Al-Azraq o el darrer musulmà que va perdre el regne nassarita de Granada. Malauradament, coneixem molt millor la història del bàndol cristià que del bàndol musulmà i, si parlem de les dones musulmanes de la història, encara menys. Són molts els estudis que expliquen com moltes dones participaven i estaven al capdavant fins i tot de batalles. Dones com Yamila bint Abd al-Yabbar¹ (s. IX): una dona que participava en combats i bregues al costat del seu germà Mahmud b. Abd al-Yabbar i les gestes dels quals van quedar en la memòria popular com a motiu de cants en les celebracions de noces. O també el cas d'una família berber de la tribu de Saddina establida a Sorita que, a principis del s. X, van patir les ànsies expansionistes dels Banu Di-l-Nun de Toledo. Segons diu el cronista Ibn Hayyan, la germana del governador del lloc, Jalaf b. Abdus, va alliberar la fortalesa i es va defensar de les tropes de Banū Di-l-Nūn (...)"².

Altres dones com Subh al-Baskunsiyya³, d'origen basc, que es va veure implicada en la desaparició del califat de Còrdova i el desmembrament d'Al-Andalus en els regnes de taifes per la seua relació amb Abu Amir Muhammad ben Abi ("al-Mansur bi-Allah" Almanzor); o Aisha bint Muhammad ibn al-Ahmar qui va liderar la ferma resistència als Reis Catòlics en la presa de Granada. Aquestos són només alguns exemples que contradiuen allò tan ximple de què "la guerra només la feien els hòmens". Açò ja no és excusa de res, i menys com per a impedir la participació de les dones en tots els àmbits de la festa, cosa que, per altra banda, Bocairent fa dècades que té superat. Així doncs, ara, com a representant de totes aquelles persones que al llarg d'una part molt important de la

nostra història van lluitar per la terra en què vivien, Imma ha pres el testimoni per a representar-nos, des dels Moros Vells, a tot el bàndol moro en les nostres "batalles" de commemoració.

Com ella mateixa ens comentava en aquestes pàgines el 2021, la decisió de fer-se càrrec del paper d'ambaixadora, tan important a les nostres festes de Moros i Cristians, venia pel seu desig de representar la nostra filà i a tot el bàndol moro i viure una part de la festa i de la història que només és possible si s'és ambaixadora. A més, i personalment, suposava poder unir dues de les seues passions: les festes de Moros i Cristians i el teatre, i aprofitar-les per a obrir una porta més a les dones en la festa.

I així, el matí del dilluns 6 de febrer de 2023, després de dos anys sense festes per la Covid-19, Imma estava a punt d'acomplir un dels seus somnis: ser l'ambaixadora mora de les festes de Moros i Cristians de Bocairent. Pel que deien les prediccions meteorològiques, l'oratge no estava per col·laborar, però tots pensàvem, o més bé desitjàvem, que no fora massa, potser alguna arruixada i poc més. Tot estava ja enllestit: les tropes cristianes i mores ja havien escenificat la batalla pels carrers de Bocairent i ja estaven disposades unes a defensar i les altres a fer seu el castell. La nostra ambaixadora, al capdavant de la comitiva mora, inicià l'apropament a la fortalesa i començà el seu parlament. La seua veu anava prenent força i tota la plaça escoltàvem

expectants i embadalits els parlaments d'Imma i de Miguel, l'ambaixador cristià. Poc després començava a plovisquejar i totes les persones presents patíem per si s'havia de suspendre l'ambaixada. Algun raig de sol hi va fer la seua aparició en un moment del parlament de l'ambaixadora, però va ser fugaç i continuà la fina pluja. Finalment, l'ambaixada es va poder finalitzar, però per a la vesprada s'anunciava

Vestit de carrer d'una morisca a Granada (c. 1529). Trachtenbuch. Christoph Weiditz. Germanisches National museum Nürnberg, Hs.22474.

1. Sabias y guerreras. Mujeres bereberes en al-Andalus. De Felipe Rodríguez, Helena. Al-Andalus Una historia también de las mujeres. Centro de Estudios Andaluces. 2021.
2. Ibn Ḥayyān, *Crónica del Califa 'Abdarrahmān III an-Nāṣir entre los años 912 y 942. Al-Muqtabis V*, traducción notas e índices por Mª J. Viguera y F. Corriente, Zaragoza, 1981, p. 157. Viguera, Mª Jesús "Reflejos cronísticos de mujeres magrebíes y andalusíes" en *Anaquel de Estudios Árabes*, 12 (2001), pp. 829-841.
3. Esclavas cristianas en al-Andalus. Siervas y madres. De la Puente González, Cristina. Al-Andalus Una historia también de las mujeres. Centro de Estudios Andaluces. 2021

més pluja. Com podia ser que, després de dos anys sense festes i l'estrena d'Imma com ambaixadora, el dia no fora tan lluït com tots i totes esperàvem? «Molt fàcil», ens explicava després Imma, «el debut de tots els ambaixadors va acompanyat de pluja». No sense certa ironia, va afegir: «és el nostre bateig: Albero (José Vicente Albero Vicedo), García (Pere García Ferre), Fernando (Fernando Vañó Fuster) i Pau (Pau Verdú Navarro) també es van mullar el dia de la seua estrena com a ambaixadors moros, així que és una mena de tradició; no hi ha debut sense aigua». Així doncs, es complia la "tradició" i d'alguna manera ens sentíem conformats.

Amb aigua o sense aigua la representació d'Imma va estar plena de força, plena de desvaniment per fer fora al bàndol cristià del castell al matí i per defensar-lo amb vehemència a la vesprada. Els seus pares, Eusebio i Manolita, ens explicaven que van patir nervis pel debut el dia de Moros i Cristians i més amb l'oratge que s'esperava, però només començar el parlament tota aquella tensió es va esvaïr en sentir la veu d'Imma omplir la plaça. Va deixar d'importar l'oratge perquè l'ambaixadora va fer que el bàndol moro només ens preocupàrem de fer nostre el castell de Bocairent. Grandíssims ambaixadors han representat el paper amb convicció i orgull, però Imma, amb el seu afany i coratge ens arrossegava cap al triomf de fer fora al bàndol cristià com mai s'havia fet.

El colofó esdevindria al sendemà, a l'església parroquial on va tindre lloc el "Despojo". Imma va representar la conversió al cristianisme com qui es nega a l'evidència des de la passió de les seues conviccions, però finalment acceptant el seu destí. L'emoció, la nostàlgia per allò que es deixa arrere i l'esperança en què el que vinga siga millor són sentiments que la nostra ambaixadora transmetia i que ens van captivar a totes les persones que compartírem amb ella aqueixos moments. Fins i tot, persones que, d'haver-se fet el "Despojo" al Sant Crist no l'hagueren pogut gaudir, van agrair poder-lo veure representat per la nostra ambaixadora Imma.

Des d'aquestes pàgines, la filà dels Moros Vells volem donar l'enhorabona a Imma i agrair-li haver donat el pas de ser la primera ambaixadora de les festes de Moros i Cristians de Bocairent. Gràcies per la teua implicació, gràcies per la teua passió que ens has sabut transmetre i gràcies per fer-nos sentir tan orgullosos. I a més per ser la capdavantera d'una tradició que desitgem continuen moltes altres dones.

Amb la vostra noblesa s'engalana aquest temps.

La Junta de la filà dels Moros Vells

Filà de Marrocs

Any de fundació: 1868

Número de components: 346 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1968 - carrer Azorín, 36

CAPITANIA
ALFERESIA

CARLA MOLINA HUERTA
MARINA SISTERNES TUDELA

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
TRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

Montserrat Ferre Beneyto
Blai Blasco Juan
Mónica Gisbert Ferre
Raquel Beneyto Vañó
M^a del Mar Vañó Galvañ
José Cabanes Ferre
Gloria Cerdá Gisbert
Mª José Calabuig Baldó
Eladio Colomer Molina
Xavier Pascual Soler
Joan Castelló Cantó
Blai Vicedo Vañó
Juan Mestre Colomer
José Cerdá Belda

VOCALS

CRONISTA

Antonio Vañó Cabanes

BANDA DE MÚSICA

Societat Musical Lira de Quatretonda

El Dia de Moros i Cristians

En l'ideari col·lectiu dels components de la filà de Marrocs de Bocairent hi ha un dia assenyalat: el dia de Moros i Cristians, que tot i que durant la major part de la història de la nostra filà hem celebrat tradicionalment el dia 4 de febrer, actualment se celebra el dilluns següent al primer cap de setmana de febrer. Un dia que comença amb la diana i missa, esmorzar al maset, disparà/batalles del matí, ambaixada, disparà/batalles de la vesprada, ambaixada, "Responso" pels difunts de la filà, baixada fins al castell amb el tradicional "zig-zag" amb les graneres de palma, l'enterro de la Mahoma, l'enhorabona al/la capità/na i alferes i finalitza amb la retreta.

Foto 1: Any 2015. Dia 4 de febrer, Moros i Cristians. Diana. Els Marrocs creuant la passarel·la de fusta de la Canaleta, per anar a casa de l'alferes (Juan Carlos Castelló Molina). Cap d'esquadra: José Antonio Cantó Vañó. Banda de Música: La Lira de Quatretonda.

LA DIANA

La Diana de Moros i Cristians és una diana ben especial per a la nostra filà. Després de prendre café o timó al maset, la diana ix en direcció a les cases de l'alferes i el/la capità/na. De camí solem arreplegar el capellà que celebra la Missa de Difunts de la filà en el transcurs de la diana —cada any en una ermita o a l'Església Parroquial—. Els capellans que han prestat aquest servei a la nostra filà els darrers anys han estat D. Francisco Silvestre (Pbro.), D. Félix Ferre, D. Francisco Ferrer i actualment D. Francisco Vañó Asensio "Xesco" (durant molts anys un dels components més veterans de la nostra filà, Pedro Bacete Belda, s'ha encarregat de preparar la missa i ser el sagristà dels Marrocs durant el dia de Moros i Cristians). Però abans de la missa, la diana és sempre un acte ben especial al que compartim bons moments amenitzats per la nostra banda de música —actualment la Lira de Quatretonda— i on compartim també la gastronomia pròpia de les festes, amb els dolços, l'herberet..., café o timó i molta festa.

Finalitzada la missa, ens dirigim al nostre maset on és tradició que el/la capità/na de la Filà convida a esmorzar als participants a la diana. Un esmorzar a base de "tomacó", embotits a la brasa i xulletes. És moment de reposar forces i preparar-se per a la "batalla" del matí.

Foto 2: El dia de Moros i Cristians. Missa. En el transcurs de la Diana del dia de Moros i Cristians, hi ha tots els anys la celebració d'una missa a la memòria dels difunts de la filà, cada any a una ermita/església. La foto correspon a una diana en què la missa se celebrà a l'ermita de la Mare de Déu dels Desemparats.

En la memòria i el record ha quedat ja "La Guerreta dels Clots" que celebraven temps enrere la nostra filà i la filà agermanada dels Estudiants.

Foto 3: Festes de l'any 2016. Dia de Moros i Cristians. Diana.

Foto de grup després de la Missa de la Diana de Moros i Cristians de les festes de 2016, que va tindre lloc a l'ermita de la Mare de Déu d'Agost. El capità Juan Carlos Castelló, l'alferes Mª José Puig, el cap d'esquadra de la diana Víctor Cabanes Tolosa i el rector dels Marrocs, Francisco Vañó Asensio "Xesco". Com pot observar-se a la foto, els Marrocs participen de manera molt nombrosa als actes de festes i especialment als del dia de Moros i Cristians, el dia més assenyalat per a la filà de Marrocs.

Foto 4: El dia de Moros i Cristians.

La Guerreta dels Clots. Magnífica foto de grup de la nostra filà al dipòsit de l'aigua l'any 1964, abans de "la Guerreta dels Clots". Malauradament, aquest costum de la nostra filà s'ha perdut, però volem que aquesta imatge servisca per il·lustrar un moment que és història.

Foto 5: 4 de febrer de 1970. Dia de Moros i Cristians. Grup de marrocs participants en la "disparà" del matí, arribant a la Plaça de l'Ajuntament. A la foto podem veure Toni Vañó Beneito, capità d'aquell any i Eduardo Gisbert, alferes, a més de Manuel Vañó, Vicent Vañó, José Silvestre...

Foto 6: Any 2000. Dia 4 de febrer. Moros i Cristians. Grup de marrocs disparant durant la "Batalla" del matí, moments abans de creuar l'Arc i entrar a la Plaça. Al mig de la foto podem veure el capità Jumi Cantó Vañó, a l'esquerra, i al seu costat l'alferes Eduardo Blasco Juan, acompanyats d'alguns membres de la filà disparant també.

EL RESPONSO PELS DIFUNTS I DIFUNTES DE LA FILÀ I LA BAIXADA FINS EL CASTELL EN "ZIG-ZAG". L'ENTERRO DE LA MAHOMA.

Cada filà de les nostres festes té els seus trets característics, els seus costums i tradicions, els seus actes assenyalats... En el nostre cas, la vesprada del dia de Moros i Cristians té un simbolisme molt especial per a les marroques i per als marrocs. Quan la majoria de les festeres i festers de la resta de filaes i el públic

es reuneixen a la Plaça per presenciar l'Ambaixada, els components de la nostra filà ens ajuntem a les escales de la porta principal de l'Església Parroquial per recordar aquells que ja no hi són entre nosaltres, les difuntes i els difunts dels Marrocs. És un moment ple de sentiment i molt emotiu, alhora que senzill. Un acte que venim celebrant des de les festes de 1925 a iniciativa del marroc Vicente Cabanes Ferre "el Pelut" i al que el/la component de la filà més veterà entre els presents, resa un "responso"/oració pels difunts de la filà. L'oració finalitza amb un emotiu "Vítol al Patró Sant Blai" i tot seguit comença el ritual de la baixada fins el castell, des de la font del C/ Mossén Hilari fins a la base del castell en fila d'un en un, realitzant un desplaçament en zig-zag, que provoca un efecte òptic molt vistós, coberts amb la caputxa del capot i proveïts d'una granera de palma.

Ja a la plaça, temps enrere recollíem les restes de "la Mahoma" després de l'Ambaixada i des de fa ja alguns anys, recollim "la Mahoma" i la traslladem fins

*Foto 7: El dia de Moros i Cristians.
Res i oració als difunts de la filà. Foto de les festes de l'any 1960.*

*Foto 9: "Enterro de la Mahoma". Dia 4 de febrer. Moros i Cristians a les festes de l'any 1959.
Davant, amb la granera de palma a la mà i tapant-se la cara amb un mocador, el xiquet Vicent Santonja Bernat. Darrere, portant les restes de "la Mahoma" en el tradicional "Enterro", el pare del xiquet, Vicente Santonja Colomina, acompanyat per Diego Jornet i per Héctor Santonja Colomina.*

*Foto 8: Dia de Moros i Cristians.
La baixada des de l'església fins el castell en "zig-zag". Imatge espectacular d'un dels moments més especials per als components de la nostra filà que es repeteix any rere any el dia de Moros i Cristians. Els marrocs i les marroques baixem amb el cap tapat per la caputxa del nostre capot, amb la granera de palma al muscle i realitzant un vistós "zig-zag" fins davant del castell.*

*Foto 10: Any 1995. Dia de Moros i Cristians, "Enterro de la Mahoma".
Grup de marroques portant les restes de "la Mahoma" en el nostre tradicional "Enterro", camí al maset. D'esquerra a dreta, començant per davant: M^a del Mar Vañó Galvañ, Mª José Puig Silvestre, Mª Francisca Solbes Ballestero, Irena Cerdá Doménech, Isabel Solbes Ballestero, Raquel Beneyto Vañó, Montse Ferre Beneyto i Lourdes Calabuig Baldó.*

Foto 11: Any 1990. Dia 4 de febrer, Moros i Cristians. Tradicional acte de "l'Enterro de la Mahoma". Processó de l'enterrament al seu pas pel C/ del Bisbe Miró.

al nostre maset, en el tradicional "Enterro" a ritme de marxa de processó.

LA RETRETA

Des dels anys 80, la nostra filà s'ha caracteritzat per la innovació i per la gran participació en l'acte de la

Foto 12. Retreta any 1986 4 de febrer. Instantània de la desfilada-retreta realitzada per la filà de Marrocs el dia de Moros i Cristians a la nit, desfilada en què hi participen multitudinàriament les marroques i els marrocs.

Retreta, en la nit del dia de Moros i Cristians. Des d'aquells anys és molt nombrosa la participació de marroques i marrocs, que els primers anys desfilaven amb espingarda i posteriorment fins a l'actualitat amb la "granera de palma", realitzant variacions i entonant la cançó "Ai, ai, ai, ai... qué bonita eres...". La participació de components de la filà amb disfresses, conviu amb aquesta manera tan nostra de desfilars a la Retreta de Moros i Cristians. Els moviments de les graneres, les variacions i el gran nombre de marroques i marrocs participants, han fet d'aquest acte un referent de la nostra filà. A més a més, durant els darrers anys, la filà incentiva la participació a la Retreta oferint entrepanes per sopar, després de l'aperitiu de l'Enhorabona als capitans i alferes.

Per acabar aquest breu repàs històric al dia de Moros i Cristians, volem compartir una de les tradicionals "cançonetes" de la filà, en aquest cas la "Cançó dels Marrocs quan estrenaren el turbant nou":

Pel carrer del ravalet
va ben formada una comparsa
porten turbant molt novet
i ben estesa la capa.

Van marxant tots al compàs
i a l'aplegar a la plaça
se senten molt afligits
perquè la festa s'acaba.

(Tornada)
Ai marroquet espera't un poquet
a que s'acaben vespres
perquè Sant Blai vol vore-mos
contents per celebrar les festes.

De nit farem música i farols la
retreta ben feta
ai marroquet esperat un poquet i
acaba bé la festa.

Dia Moros i Cristians
quan estem en la guerreta
es farem als estudiants
una aliança ben feta.

Al Sant Crist hem de pujar
per demanar-li al Cristo
que mos conserve molts anys
per a Sant Blai dir-li molts vïtols!

(Tornada)

Bocairent, 2024

Toni Vañó Cabanes (cronista filà Marrocs)
Xavi Pascual i Soler (vocal religiós i comunicació filà Marrocs)

Filà de Moros Marins

Any de fundació: 1869

Número de components: 289 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1975 - carrer Sant Agustí, 52

CAPITANIA
ALFERESIA

AGUSTÍ DOMÈNECH I BOSCA
CLARA FERRE VIDAL

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
VICESECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

Pau Verdú Navarro
Loreto Belda Pérez
Ana Vicedo Molina
Cristina Cantó Molina
Ma Carmen Molina Jornet
Lidia Palazón López
Cèlia Ferre Martínez
Ana Vañó Juan
Juan Vicente Tortosa García
Mariano Tormo Silvestre
Óscar Silvestre Pérez

VOCALS

BANDA DE MÚSICA

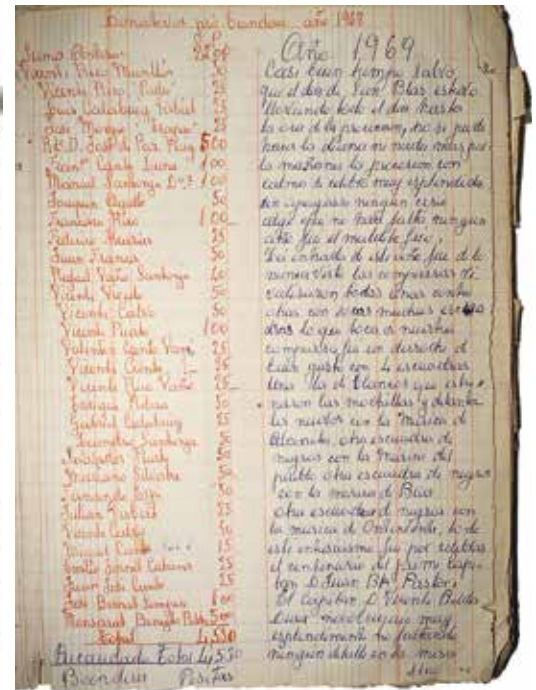
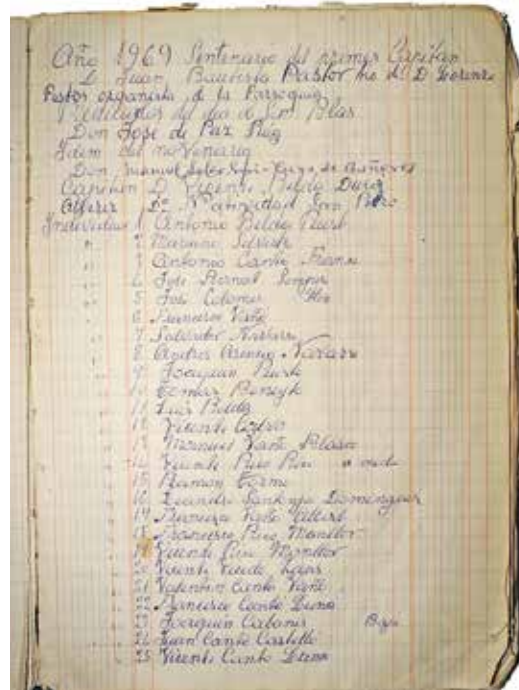
Instructiva Musical d'Alfarrasí

Contribucions de la **Filà de Moros Marins** als programes de festes de Sant Blai

Aquest escrit pretén ser una mena d'índex dels articles que la nostra filà de Moros Marins ha anat publicant al programa de festes de Moros i Cristians, a l'apartat de contribució de les filaes, i així poder facilitar al lector interessat en algun tema concret, la recerca ràpida al programa de l'any referenciat.

En un principi va començar apareixent cada any un article d'una de les filaes, per l'ordre tradicional, però a partir de 1995 ja apareixen articles de diverses filaes fins que arribem al format en què totes les filaes publiquen anualment la seua aportació al programa i que continua fins a l'actualitat.

Si d'alguna cosa ens sentim orgullosos a la nostra filà, és de la valuosíssima aportació de les llibretes del "tio Belda", per tal de conèixer la història de la filà, amb dades curioses que fan d'aquestes llibretes una font d'informació. Ens han servit per a poder saber els components de la filà en cadascun dels anys, així

com els càrrecs que desenvolupaven, els comptes anuals, els capitans/es, els predicadors, l'oratge, la música, els masets o els actes que se celebraven. Per tant, volem retre-li aquest reconeixement a Antonio Belda Puerto, el "tio Belda", per la seua constància en redactar aquestes cròniques i que, com podem comprovar, ens han servit de guia per a la majoria dels articles de la filà.

ANY 1989 • Títol: Filà de Moros Marins.

Fa un recorregut per totes les característiques que defineixen la nostra filà, destacant els següents apartats: La filà, altres activitats de la filà Moros Marins, Reis Mags, la companyia teatral, el ball dels arquets, exposició pictòrica, masets, la bandera, el Marinero, un capità amb història, les cançonetes, el Liviano, el tio Belda i capitans i bandes de música.

ANY 1995 • Títol: La filà de Moros Marins celebra el seu 125 aniversari.

L'any 1994 la filà va celebrar el seu 125 aniversari i l'article fa un recull dels actes que es van realitzar per tal de commemorar aquesta efemèride.

ANY 1996 • Títol: La filà no va aportar cap article per al programa.

ANY 1997 • Títol: Filà de Moros Marins. Fa 50 anys.

Tracta de les festes de 1947, amb les dades i curiositats més destacades que Antonio Belda va escriure a les seues llibretes.

ANY 1998 • Títol: Villamar, la canya i altres dades de 1948.

Tracta de les festes d'aquest any segons les dades del programa oficial de festes de 1948, i afegit dades curioses reflectides a les llibretes del tio Belda d'eixe any.

ANY 1999 • Títol: L'olla de la Nit de les Caixes.

Tracta de l'olla, plat típic per al sopar de la Nit de Caixes i que ja sols es cuina a la nostra filà, i també fa un recull de les cançonetes que fan referència a l'olla.

Any 2000 • Títol: Memòries autobiogràfiques del maset dels Moros Marins.

Quan es compleixen 25 anys de la inauguració del nou maset al carrer Sant Agustí, fa un recorregut pels masets que ha tingut la filà, destacant la construcció d'aquest nou maset.

Any 2001 • Títol: Moros Marins en 1950. La imatge de Sant Blai a la darrera voluntat de Toni Belda.

L'any 1950 la filà va adquirir una nova imatge de Sant Blai i Toni Belda li va fer una urna/pedestal per a col·locar-la al maset. En les anotacions de les seues llibretes va deixar escrita l'obligatorietat que la imatge estiguera a sa casa quan ell faltara, i així es va fer l'11/03/1978 quan ell va morir, sent soterrat amb el trage de moro marí.

• **Títol: El motete coral.**

Ens fa una aproximació als motets que la nostra filà interpretava a la processó de Divendres Sant.

Any 2002 • Títol: Moros Marins, de la història de la filà.

En aquest article es fa un relat de l'evolució de la nostra festa de Moros i Cristians. De la música, que en un principi era amb tabal i dolçaina, fins a l'any 1907, quan apareixen els primers pasdobles o marxes mores compostes expressament per a la festa. També ens narra la participació per primera vegada d'una esquadra de negres, amb els noms dels components de la mateixa.

Any 2003 • Títol: El poeta José Mª Milán a la filà de Moros Marins.

Ens apropa a la vida del poeta José Mª Milán, casat amb una bocairentina i molt vinculat als Moros Marins, autor de diversos poemes i cançonetes dedicades a la filà, entre les quals cal destacar "El Capotín".

Any 2004 • Títol: Filà de Moros Marins: Oberta i plural.

Tracta sobre la manera de ser dels membres de la nostra filà. Si per alguna cosa ens coneixen als Moros Marins, és per ser una filà oberta, plural i hospitalària.

Any 2005 • Títol: Cap a la modernitat.

Fa un recorregut per la formació de l'equip directiu de la filà a les dècades dels anys 40, 50 i 60, quan es produïen pocs canvis en la festa, a causa de l'esperit més conservador dels seus integrants, però cap a la dècada dels 70, els joves de l'època, amb noves visions de la festa, van començar a introduir canvis per tal de modernitzar-la.

• **Títol: Filà de Moros Marins**

Aquest any tenim, per primera vegada en la història de la nostra filà, una dona presidenta: María Belda Calabuig.

Any 2006 • Títol: Crònica d'un partit de futbol.

L'article d'aquest any tracta dels partits de futbol que les marines i les suaves varen jugar els anys 1984 i 2004.

Any 2007 • Títol: Algunes dades sobre les festes de 1932.

En aquesta ocasió, la publicació de la filà ens parla de les 4 llibretes famoses del "tio Belda", on es relaten els fets més destacats per a ell de les festes des de 1918 fins a 1978, centrant-se en concret en les de 1932, ara que es compleixen 75 anys. Apareixen també les dues cançonetes que es van escriure aquell any.

Any 2008 • Títol: Filà de Moros Marins.

Aquest article tracta el tema de la gran quantitat de dones que han participat en la festa al llarg dels anys i del paper que aquestes desenvolupaven.

Na Salvadora Vicedo fou la primera dona que apareix a la llista de la filà i el 1968 se li reconeix el seu paper com a festeria, sent la madrina de la nova bandera.

Com que la societat del moment i la normativa festeria no permetien la inclusió de la dona en la festa, la seua participació es reduïa a ostentar els càrrecs de capitana o alferes quan els tocava ser-ho als seus pares.

La primera capitana que figurava en llista com a festeria fou Montserrat Beneyto Belda l'any 1975.

Any 2009 • Títol: Detalls històrics de la filà de Moros Marins: Any 1918.

Aquesta vegada ens parla del contingut de les llibretes del tio Belda centrant-se en l'any 1918, any de la reaparició de la filà després de 8 anys sense participar en la festa.

A les anotacions apareixen els noms del capità, l'alferes, el sergent o els caps d'esquadra; també de qui fou el dipositari, la llista de components o el balanç econòmic.

Fa una autèntica crònica de les festes d'aquell any amb anècdotes incloses.

• **Títol: Primera esquadra oficial de dones.**

L'any 2008 es va produir un fet històric en eixir el dia de l'Entrada la primera esquadra oficial de la filà formada per dones.

Any 2010 • Títol: Detalls històrics de la filà de Moros Marins: Any 1919.

Torna a fer la crònica de la festa, però en aquesta ocasió de 1919 segons les llibretes del tio Toni Belda.

• **Títol: La cova de Villamar, 10 anys d'història (1940-1950).**

Villamar fou el primer maset fixe que tingué la filà. L'any 1944, un periodista de Levante el Mercantil Valenciano va cobrir la crònica de les festes d'aquell any i va dedicar unes línies per a descriure l'ambient de la Nit de Caixes al maset de Villamar.

Any 2011 • Títol: Detalls històrics de la filà de Moros Marins: Any 1920.

En aquesta ocasió fa una crònica de les festes de 1920 basant-se en les llibretes de Toni Belda.

Títol: Memòria d'activitats de la filà Moros Marins amb motiu del 150 aniversari de les festes de Moros i Cristians.

Revisant les llistes de components de la filà al llarg dels anys, podem comprovar que molts d'aquests tenien com a professió la de forners, llenyaters, moliners o bodeguers, per la qual cosa per a la commemoració d'aquest aniversari, vam voler retre un homenatge a aquestes persones, amb l'edició d'un llibre de dolços titulat "Ametla, farina i oli".

• **Títol: Les primeres cobles de la filà de Moros Marins.**

Una de les característiques més importants de la filà són les seues cançonetes i prova d'això són les primeres cobles de 1918, 1920 i 1923.

Villamar
 Música: Colecció:
 Llibre: "Miquel Carrió"
 Any: 1989.

¡ Villamar!
 És el record que a tots els canalla
 que va ser dau, riu i escorç
 de la Vila Marins
 ¡ Aquel Villamar!

¡ Villamar!
 Va ser la zona avorrida
 blanca però a rocallosa
 mala d'uns festes
 ¡ Aquel Villamar!

¡ Villamar!
 Filla de ronda malinera
 de "Lluçanó" i Farragüera
 de cançons i de sonalles
 ¡ Aquel Villamar!

Tornada
 Però jo sempre et recorde
 com fuiu primera
 he i fent de cotar Assera
 barca vellera des del peiraiat.
 D'una mar que mai t'ensarà
 que feliç era aquell Villamar...

¡ Villamar!
 És la fulla de l'hibiscus
 sempre tendra en la memòria
 de tots els Moros Marins
 ¡ Aquel Villamar!

¡ Villamar!
 Al complex de la "Muntia"
 i el "Capotó" hi ha qui se gita
 ple de marag sense ones
 ¡ Aquel Villamar!

¡ Villamar!
 Filla de ronda malinera
 de "Lluçanó" i Farragüera
 de cançons i de sonalles
 ¡ Aquel Villamar!

Tornada

Any 2012 • Títol: Detalls històrics de la filà de Moros Marins: Any 1921.

En aquesta ocasió fa una crònica de les festes de 1921 basant-se en les llibretes de Toni Belda.

• **Títol: La banda d'Alfarrasí i els Marins, una relació de més de 25 anys.**

Parla de la relació existent entre la filà i la Banda Instructiva Musical d'Alfarrasí, una relació de 27 anys.

Any 2013 • Títol: Pioners de la disfressa. “De què eixim a la retreta”?

Aquest article tracta el tema de les disfresses a la desfilada de la Retreta de Moros i Cristians i com va ser el seu naixement.

• **Títol: Els Moros Marins de Bocairent a una exposició de la capitania de Moros Marins d’Ontinyent.**

La nostra filà va participar en una exposició dels Moros Marins d’Ontinyent amb motiu de la seua capitania.

Any 2014 • Títol: Les banderes de la filà.

Ens descriu les 3 banderes de les quals tenim constància: la de 1918, la de 1968 i la de 2000.

Any 2015 • Títol: Parlament o guerra.

Ens endinsa en el tema de les ambaixades des d’un punt de vista històric:

- Tècniques d’assetjament.
- Captura mitjançant gestions diplomàtiques.
- Assetjament per furt o per sorpresa.
- Bloqueig o setge.

Any 2016 • Títol: La Dolorosa i els motets.

Fa un recorregut per la història de la processó de Divendres Sant, de la imatge de La Dolorosa i els motets que cantaven el Moros Marins.

Any 2017 • Títol: La música festera de la Filà de Moros Marins.

Fa un recull cronològic de les marxes mores que s’han compost per a la nostra filà, preferentment dedicades a capitanes o capitans.

Any 2018 • Títol: Per on hem desplegat les veles.

Aquest article ens parla dels pobles on la nostra filà ha participat amb la desfilada d’alguna esquadra de Moros Marins, com són Burjassot, La Pobla de Farnals, València, etc.

Any 2019 • Títol: 150 anys de Moros Marins a la Mariola.

Quan es compleixen 150 anys del naixement de la nostra filà, tenim un article que resumeix qui som:

- Els inicis.
- Què ens identifica.
- L’olla.

Any 2020 • Títol: 2019 Un any per al record “Remant tots junts”.

Fa una crònica extensa de tots els actes i activitats realitzades l’any 2019 amb motiu de la celebració del 150 aniversari de la filà.

Any 2021 • Títol: Remant junts.

Aquest any l’article ens parla dels masets que ha tingut la filà des dels seus inicis fins a l’actualitat.

També ens parla de l’enfonsament del sostre del maset actual el passat 25 de gener de 2020, a una setmana escassa de les festes, i de les solucions que es van adoptar.

Any 2022 • Títol: Les llibretes del “Tio Belda”.

Tracta de les cròniques festeres de les llibretes del tio Belda, centrant-se en aquesta ocasió en l’any 1922 perquè es compleixen 100 anys; i en l’any 1954, per ser un any atípic segons Antonio Belda.

Any 2023 • Títol: Els Moros Marins i la Retreta.

Describeix l’evolució que ha patit aquest acte al llarg del temps, fins a arribar a la Retreta actual i fa un recull de les diverses disfresses amb què la nostra filà ha participat en la Retreta.

Any 2024 • Títol: Contribucions de la Filà Moros Marins als programes de festes de Sant Blai

Índex dels articles de la filà publicats als programes de festes.

La Filà de Moros Marins

Filà de Mosqueters

Any de fundació: anterior a 1859

Número de components: 368 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1985 - carrer Baixada Sant Crist, 6

CAPITANIA
ALFERESIA

FINA GUAITA BENEYTO
MANUEL NÁJAR SILVESTRE

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

Mati Ferre Sanvíctor
Isabel Vañó Vañó
Adela Vañó Francés
Amparo Llinares Castelló
Pepe Vañó Beneyto
Antonio Torregrosa Sanz
Montse Blasco Torró
Hilario Pérez Sánchez
Xelo Peidro Colomer
María Silvestre Alcaraz
Javier Francés Beneyto
Rafael Colomina Beneyto

VOCALS

CRONISTA

Grup arxivers Filà de Mosqueters

BANDA DE MÚSICA

Societat Instructiva Musical d'Alfafara

Reflexions

El programa de festes està farcit d'articles que componen la nostra història com a poble des de diversos aspectes: la nostra història com a societat civil, cultural, patrimonial, esportiva i, sense dubte, festera.

Endinsar-se en els programes de festes és obrir una porta al passat, recordar fets i persones, aprendre coses noves en cadascun dels nombrosos articles que els componen i, que amb una acurada maquetació, han sigut mereixedors del major guardó dotat per l'ús del valencià en diverses ocasions. A més a més, han estat exemple per a moltes poblacions veïnes de com articular, al voltant del programa de les seues festes majors, la seua història.

En aquest article, i després d'haver finalitzat el serial en 4 entregues de la música als Mosqueters, volem girar la mirada. Deixar de banda el vessant retrospectiu i fer una mirada cap al futur. De segur que molts dels qui estiguen llegint ara, poden fer-se una idea del que volem tractar en aquest article.

Enguany volem fer algunes reflexions mirant el passat i pensant en el futur, perquè és important saber d'on venim per voler saber on anar.

De sobra és coneguda la història de les nostres festes i de la nostra filà, però per si de cas, donarem breus dades per posar-nos en context. Quan en 1632 és proclamat Sant Blai patró, se celebraven festes de Soldadesca i en preniem part la companyia d'Arcabussers, Piquers i Mosqueters. En passar a celebrar festes de Moros i Cristians l'any 1860 es creen els bàndols i, per herència de la Soldadesca i desig, els Mosqueters figuren en l'últim lloc.

A l'actual sistema organitzatiu de molts actes festers continuem sent els últims, però, en canvi, en altres seguim l'ordre estipulat i de sobra conegut per tots i totes, però de manera rotativa.

Cadira, Barsella, Ventero, Kubala, Paco Fuster, Paco Mora.
Pancrasio, Luis Fonda, Mansenc.

Esquadra oficial Mosqueters any 1960

Toni "Mora", Blai Sirera, Rafael "Fonda", Blas Ferre "Maña", Felipe "Sacristá"
Austin "Manotes", "Benita", Pedro Bernat, Paco "Ventero".

Esquadra oficial Mosqueters, dècada de 1960

Des de ja fa alguns anys (i no en són 3 ni 4), al si de la filà hi ha inquietud per buscar solucions / alternatives a l'organització segons el sistema actual de l'Entrada. En nombroses ocasions es palpa un malestar que, finalment, acaba en resignació en comprovar que tot segueix igual i no hi ha intenció d'analitzar-ho i buscar alternatives. Però l'any passat la inquietud, el malestar i la resignació van desembocar en una

decisió presa en assemblea, d'elevant aquesta inquietud i aquest sentiment de malestar a l'òrgan encarregat d'organitzar les festes. Si un dels objectius per millorar la societat en la qual vivim és lluitar per aconseguir la igualtat d'oportunitats i la inclusió, l'actual sistema organitzatiu de l'Entrada no respecta aquests dos aspectes.

Com déiem abans, és necessari saber d'on venim per saber on volem anar. A l'acte central de les festes, que és l'Entrada, per la participació massiva dels festers i festeres, hi ha hagut modificacions al llarg dels anys i sempre buscant donar-li major importància, fins a aplegar a ser una Entrada referent dins de les característiques i possibilitats d'un poble.

S'han produït canvis en l'horari de començament, així per exemple, l'any 1918 l'Entrada començava a les 14:30 h, per a endarrerir-se en la dècada de 1950 fins a les 15:30 h i, als anys 60, a les 16 h. És l'any 1990 quan es fixa l'actual hora d'inici a les 16:30 h.

És cridaner comprovar com es va anar endarrerint l'hora d'inici mentre el nombre de festers anava augmentant i, en conseqüència, es va endarrerir també la finalització de l'acte.

En les dues fotografies anteriors s'aprecia com els Mosqueters eixíem a l'Entrada de dia. Segons l'horari de posta de sol, a primers de febrer el sol es pon entre les 18:20 h i 18:25 h. L'Entrada actual de Bo-cairent és un gran espectacle de carrer, que cal no oblidar que se celebra a l'hivern i que prop del 60% de la seua duració es fa sense llum solar.

Fent una retrospectiva amb les dades obtingudes als programes de festes dels anys 1997, 1998, 1999 i 2002, on es reflecteixen a les cròniques de les festes del corresponent any anterior els horaris de l'Entrada juntament amb l'ordre de l'Entrada de 2023, podem veure l'evolució de diferents aspectes importants i que determinen que l'Entrada siga més o menys dinàmica i àgil (taula inferior).

Els Mosqueters patim any rere any la baixada de temperatures esperant la nostra hora d'eixida i els retards produïts durant el transcurs de l'Entrada per qualsevol motiu. Si abans parlàvem del fet que l'actual sistema organitzatiu de l'Entrada no respecta la

igualtat d'oportunitats i la inclusió, ho fem des del coneixement de veure com els nostres xiquets estan cansats i gelats esperant en les carrosses, de veure com prefereixen eixir en la filà del pare o mare no mosqueter/a el dia de l'Entrada o de com els nostres majors no hi poden participar per les hores a les quals eixim.

Els Mosqueters no tenim les mateixes oportunitats que moltes de les altres filaes de poder gaudir d'un recorregut amb públic, així com de veure les tribunes amb representants polítics i festers que aplaudeixen el pas dels altres festers.

Un altre acte que ens mereix una reflexió és la Processó, en la qual segons l'ordre tradicional, eixim els últims per seguir l'herència de la Soldadesca. A la processó ens trobem cada any amb una situació que, sense buscar-la, ens acaba esguitant. I és que el pas de la Processó no atén cap pas rítmic marcat per la música. Els festers avancen pel recorregut amb pas lliure mentre que el seguici de la imatge de Sant Blai avança al pas de la música que, juntament amb el pes de les andes, fan que siga més lent que el dels festers. Per tant, els Mosqueters ens veiem en una decisió que mai és encertada: si seguim el pas dels festers que ens precedeixen, el seguici que acompanya la imatge de Sant Blai es queda endarrerida; i si, per contra, mirem arrere i intentem no deixar endarrerit el seguici de la imatge es produeix un "talló" entre els Moros Marins i els Mosqueters.

Els nostres avantpassats sempre ens han dit que els Mosqueters hem de mirar cap avant el dia l'Entrada per a no fer "talló" i cap arrere en la processó per a no deixar sol a Sant Blai.

Esperem que aquest article servisca per, com diu el títol, reflexionar, buscar l'empatia per tal de deixar de banda els personalismes de filaes (vos entenem però...) i buscar solucions / alternatives per a un acte tan important i participatiu com és l'Entrada, podent avançar cap a una festa que siga inclusiva i permeta la igualtat d'oportunitats per a tots els festers i festeres.

Molt bones festes i Vítol al Patró Sant Blai.

Grup d'arxivers de la Filà

ANY	1996	1997	1998	2001	2023
DIA	Divendres	Diumenge	Dilluns	Divendres	Dissabte
NÚM. CARROSSES	18	15	17	23	36
NÚM. ESQUADRES ESPECIALS	39	42	27	44	60
HORA D'INICI	16:30h	16:30h	16:30h	16:30h	16:30h
HORA FINALITZACIÓ	22:50h	21:16h	21:32h	21:44h	22:20h
HORA D'INICI MOSQUETERS	21:20h	20:27h	20:17h	20:30h	21h